

## Återföring

### Införande av spärrar enligt patientdatalagen

#### Ärendet

Patientnämnden behandlade vid sammanträde den 3 juni 2014 ett principärende rörande problem för patienter att få infört spärrar enligt patientdatalagen.

Eftersom patientnämndens förvaltning hade fått in ett flertal klagomål gällande att det är svårt att få spärrar införda hos olika vårdgivare i landstinget undrade förvaltningen hur de större vårdgivarna som ingår i den sammanhållna journalföringen TakeCare ser till att patienter som så önskar genast kan få en spärr införd.

En av patientnämndens roller är att fästa landstingsstyrelsens uppmärksamhet på förhållanden inom landstingets hälso- och sjukvård som inte är förenliga med de mål och krav som gäller för hälso- och sjukvården och som inte rättas till genom andra åtgärder. Patientnämndens förvaltning ville därför efterhöra om landstingsstyrelsen skulle kunna se till att det, enligt patienters önskemål, införs en central funktion i landstinget dit man bland annat kan vända sig för att få hjälp med att få spärrar införda.

Nämnden beslöt att begära skriftlig återföring i ärendet senast den 1 oktober 2014.

#### Återföring

Chefläkaren för Danderyds Sjukhus har med anledning av detta principärende inkommit med bifogad återföring. Av denna framgår att spärrar läggs av patientvägledarna under kontorstid. Blankett är framtagen för detta ändamål. Om en patient önskar att få spärr införd under jourtid får denna person i stället ett reservnummer under behandlingstiden.

VD på Södertälje Sjukhus har i bilagd återföring angett att spärr görs av chefläkarfunktionen under kontorstid. Om en patient önskar att få spärrar införda utanför kontorstid för det aktuella besöket eller vårdtillfället tillfredsställs patientens integritetsskydd genom att patienten får ett reservnummer.

TJÄNSTEUTLÅTANDE  
2014-11-10

PaN 1308-03608-30  
1312-05381-54

Administrativa direktören för Karolinska Universitetssjukhuset har inkommit med bifogad återföring. Av denna framgår att sjukhuset har infört en central funktion för spärrhantering, Journalservice. Hanteringen blir enhetlig och rättssäker genom att ärendena hanteras inom en och samma enhet och att arbetet sker i enlighet med framtagna processer och rutiner. Begäran om att lägga eller häva spärr tar inte mer än fyra arbetstimmar under kontorstid, efter att ifylld blankett har inkommit till Journalservice.

VD för Södersjukhuset har i bilagda återföring angett att personal, patientombudsman eller sjukhusjurist kan ta emot begäran om spärr från patient via direktkontakt, telefon, e-post eller brev. Rutin och blankett är framtagen för ändamålet.

Chefläkaren för Tiohundra har inkommit med bifogad återföring. Av denna framgår att bolaget använder en egen version av journalsystemet TakeCare och ingår inte i den övergripande sammanhållna journalföringen. Det finns riktlinjer och blankett för spärrhantering. Chefläkaren lägger in spärr efter skriftlig begäran från patienten. Spärr läggs vanligen inom tre arbetsdagar från det att chefläkaren fått begäran. Ur patientens integritetssynpunkt vore det bra med en opartisk enhet dit patienterna kan vända sig för att få opartisk information och hjälp med spärrfunktion. Information om varning och läkemedel spärras endast i undantagsfall då den informationen är väsentlig för patientsäkerheten. I den framtagna blanketten anges att patienten accepterar att läkemedelslistan är tillgänglig utan några valmöjligheter.

Styrelsen för Stockholms läns sjukvårdsområde (SLSO) har i bilagd återföring angett att det på varje verksamhet ska finnas minst en personal med behörighet att spärra journalen för den egna enheten men i de flesta verksamheter finns det flera med den behörigheten för att kunna täcka upp vid frånvaro. Skulle det ändå saknas resurser på enheten för spärrning kan hjälp omgående fås från SLSO:s helpdesk. Det finns riktlinjer och rutiner på området och utbildningsinsatser har skett.

Kvalitets- och miljöansvarig för Aleris AB har i bifogad återföring anfört att det finns en gemensam rutin som gäller för samtliga sjukvårdsverksamheter samt en tillhörande blankett. Rutinen har ändrats efter principärendet i enlighet med beslut från Datainspektionen.

Styrelsen för Capio AB har inkommit med bifogad återföring. Av denna framgår att det finns rutiner och blankett gällande införande av spärr.

TJÄNSTEUTLÅTANDE  
2014-11-10

PaN 1308-03608-30  
1312-05381-54

Bolaget har en stark decentraliserad organisation och verksamhetsstyrning varför den exakta rutinen kan skilja sig åt mellan olika bolag och verksamhetstyper. I bilagd rutin tycks det som om man ser vilken vårdgivare/vårdenhet som har lagt en spärr i ett första skede.

Kvalitetschefen för Praktikertjänst har i bifogad återföring angett att det finns rutiner för hur begäran om spärr ska hanteras och dessa finns tillgängliga på intranätet. Spärr sätts samma dag eller senast nästkommande dag efter att den framtagna blanketten skrivits på. Patienten måste identifiera sig på plats.

Landstingsstyrelsen har inkommit med bifogad återföring. Av denna framgår att det mot bakgrund av den angelägna frågan som patientnämnden ställer finns anledning att i landstingets fortsatta arbete med patientuppgifter i olika sammanhang beakta behovet av förstärkt information avseende hantering av patientuppgifter. I det pågående arbetet med tillämpningsanvisningar avseende informationssäkerhet inom vården kommer bland annat patienters rättigheter att beaktas. På längre sikt kommer arbete med ett nytt systemstöd för vårdinformation även omfatta behovet av en central funktion på det sätt som patientnämnden föreslår. För närvarande föreslås därför inte att det inrättas en central funktion. Om patientnämnden i sitt arbete finner att situationen inte förbättras eller det vid uppföljning av vårdavtal framkommer brister i hanteringen av patientuppgifter av det slag som patientnämnden pekar på får nuvarande bedömning omprövas.

### **Förvaltningens synpunkter**

Patientnämndens förvaltning finner det positivt att samtliga vårdgivare har rutiner gällande införande av spärrar. Det är vidare positivt att Karolinska Universitetssjukhuset har inrättat en central funktion på området för att hjälpa patienterna.

Det framgår i återföring från Praktikertjänst att patienten måste identifiera sig på plats för att få en spärr införd. I detta sammanhang vill patientnämndens förvaltning påminna om vad Datainspektionen har angett i beslut den 20 december 2013 gällande SLSO, diarienummer 1223-2012. Det framgår i beslutet att det finns flera framkomliga tillvägagångssätt när det gäller hur vårdgivare ska kunna styrka patienters identitet. En patient ska ha en möjlighet att fylla i och underteckna spärrblanketten, om en sådan används, hemma för att därefter skicka in den. Återkoppling på registrerade spärrar och tidpunkt när detta skedde kan sedan skickas med brev till patienten.

TJÄNSTEUTLÅTANDE  
2014-11-10

PaN 1308-03608-30  
1312-05381-54

Tiohundra anger att information om varning och läkemedel spärras endast i undantagsfall då den informationen är väsentlig för patientsäkerheten. I blanketten anges att patienten accepterar att läkemedelslistan är tillgänglig utan några valmöjligheter. Patientnämndens förvaltning vill erinra om att patienter som så önskar har rätt att spärra information om varning och läkemedel. Förvaltningen anser att framtagna blankett måste ge utrymme för detta.

Om det är så att det i ett första skede utan aktiva val går att se vilken vårdgivare eller vårdenhet som har lagt en spärr i TakeCare vill förvaltningen erinra om att detta strider mot reglerna i patientdatalagen och bör åtgärdas.

Patientnämndens förvaltning förutsätter att ovanstående brister åtgärdas. Vidare vore det bra om vårdgivare i landstinget använder sig av samma spärrblankett för att det ska bli så enhetligt som möjligt för patienterna.

Landstingsstyrelsen har anfört att man för närvarande inte föreslår att det inrättas en central spärrfunktion i landstinget. Vidare anges att om patientnämnden i sitt arbete finner att situationen inte förbättras eller det vid uppföljning av vårdavtal framkommer brister i hanteringen av patientuppgifter av det slag som patientnämnden pekar på får nuvarande bedömning omprövas. Patientnämndens förvaltning kommer att följa utvecklingen på området och återkommer till landstingsstyrelsen vid behov. Vidare bör principärendet skickas över till hälso- och sjukvårdsförvaltningen så att de kan följa upp hur vårdgivare lever upp till kraven i patientdatalagen. Patientnämndens förvaltning är intresserad av att ta del av vad hälso- och sjukvårdsförvaltningen får reda på i denna uppföljning. Principärendet kan således avslutas, men problemområdet gällande brister i följsamhet till reglerna i patientdatalagen kommer att bevakas i framtiden.

#### *Konsekvenser för patientsäkerhet*

De föreslagna åtgärderna förväntas bidra till att förbättra patientsäkerheten genom att om patientdatalagen följs får patienter mer tillit till hälso- och sjukvården.

#### *Konsekvenser för jämställd och jämlik vård*

De föreslagna åtgärderna förväntas medföra positiva konsekvenser för jämställd och jämlik vård om alla patienter, oavsett vilken vårdgivare man besöker, kan förlita sig på att reglerna i patientdatalagen följs.

### *Miljökonsekvenser*

De föreslagna åtgärderna förväntas inte medföra några miljökonsekvenser.

### **Förslag till beslut**

Nämnden föreslås besluta att

- godta återföringarna och avsluta ärendet med tjänsteutlåtande till styrelserna för Danderyds sjukhus, Södertälje sjukhus, Karolinska Universitetssjukhuset, Södersjukhuset, Tiohundra, Stockholms läns sjukvårdsområde, Aleris AB, Capio AB, Praktikertjänst AB samt Landstingsstyrelsen
- ge förvaltningen i uppdrag att översända ärendets tjänsteutlåtande och inkomna återföringar till anmälarna
- ge förvaltningen i uppdrag att översända ärendets tjänsteutlåtande och inkomna återföringar till Datainspektionen och Hälso- och sjukvårdsförvaltningen för kännedom.

Staffan Blom  
Förvaltningschef

### Bilagor

- Bilaga 1 Återföring Danderyds Sjukhus
- Bilaga 2 Återföring Södertälje Sjukhus
- Bilaga 3 Återföring Karolinska Universitetssjukhuset
- Bilaga 4 Återföring Södersjukhuset
- Bilaga 5 Återföring Tiohundra
- Bilaga 6 Återföring SLSO
- Bilaga 7 Återföring Aleris AB
- Bilaga 8 Återföring Capio AB
- Bilaga 9 Återföring Praktikertjänst
- Bilaga 10 Återföring Landstingsstyrelsen

Patientnämndens förvaltning  
Box 17535  
118 91 Stockholm**Ang patientnämndsärende gällande införande av spärrar enligt  
Patientdatalagen**

Patientnämndens förvaltning önskar en redogörelse för hur Danderyds Sjukhus AB tillser att patienter som så önskar kan spärra sin elektroniska journalinformation.

**Svar:**

Spärr av elektronisk journalinformation kan begäras av en patient i syfte att göra informationen otillgänglig för personal utanför den spärrade enheten eller om spärren läggs på vårdgivarnivå, utanför Danderyds Sjukhus AB. Tre olika delar av informationen kan spärras var för sig eller i olika kombinationer (vg se bifogad riktlinje).

Att information görs otillgänglig innebär alltid en patientsäkerhetsrisk då viktig information kan missas vid vård utanför enheten eller vårdgivaren som spärrat patientens information. Störst risker uppstår om läkemedelsjournal spärras, eftersom det innebär att läkemedel som ordinerats inom den spärrade enheten, döljs för en annan vårdgivare utanför enheten. En ofullständig läkemedelslista presenteras då, vilket kan leda till allvarliga följder för patienten. Detta gäller även om den information som kallas "Viktig medicinsk information", VMI, spärras. Dessa risker är synnerligen viktiga att förklara för patienten innan denne tar slutlig ställning till att lägga spärr. Det är vår skyldighet att bidra till så hög patientsäkerhetsnivå som möjligt genom att hjälpa patienten att göra en optimal avvägning mellan den integritetsskyddande effekten en spärr kan ha och de eventuella risker som kan uppstå. Detta kräver att man är insatt i och kan förklara hur behörigheter läggs i systemet, hur systemet med logguppföljningar fungerar, hur systemet med spärrar fungerar, samt dess fördelar och risker.

På Danderyds Sjukhus AB har vi därför valt att denna informationsinsats och det rent tekniska förfarandet att lägga spärr, centraliserats till patientvägledarfunktionen som nås under kontorstid. Det är orealistiskt att lägga denna ganska omfattande uppgift på vårdpersonal. Spärrönskan är relativt ovanligt på Danderyds Sjukhus AB, ca 1-2 per vecka och sannolikheten för en anställd att träffa på frågan är så liten att en bred utbildning av stora grupper personal inte kan motiveras. Det innebär också att spärr kan läggas endast under kontorstid.

I en akut situation och om en patient redan vid ankomsten till sjukhuset under jourtid begär att få spärra informationen om den aktuella vården, får denna person istället ett reservnummer och kan därmed inte spåras av andra än de som är direkt involverade i vården. Ett annat skydd som dock är av lägre grad kan också erhållas om patienten begär att "uppllysning inte får ges". Då visar sig inte patientens namn



2014-08-28

2 (2)  
PaN V1308-0360830,  
1312-05381-54  
DS 2014-0928

eller ID på skärmen i informationen där anhöriga och utomstående kan efterfråga om en person finns på sjukhuset, och för vårdpersonal syns det tydligt att uppgifter inte får ges till någon utanför vården. Frågan om upplysning får ges för alla patienter rutinmässigt.

På Danderyds Sjukhus AB har vi inte haft någon incident eller klagomål på att vi inte kunnat lägga spärr tillräckligt snabbt, åtminstone inte de senaste fem åren. Vi har däremot haft avvikelser på grund av missad information till följd av att det funnits spärrad information.

Styrelsen Danderyds Sjukhus AB



/gn: Carl-Göran Ericsson  
Chefläkare

Bilaga:  
Patientdatalagen – Spärr av patientjournal, läkemedelsjournal, VMI på patientens begäran.







DANDERYDS SJUKHUS

Namn på dokument <b>Patientdatalagen - Spärr av patientjournal, läkemedelsjournal, VMI på patientens begäran</b>	
Enhet: <b>Sjukhusledningen</b>	Urspr. version (datum) 2011-02-21
Fastställt/Gäller från: <b>2014-05-20</b>	Fastställt av: <b>Carl-Göran Ericsson, chefläkare</b>
Översyn/revision: <b>2016-05-20</b>	Ansvarig: <b>Jonas Nilsson, informationssäkerhetsamördn</b>

## Begäran om spärr av journaluppgifter i TakeCare – rutin för Danderyds Sjukhus AB<sup>1</sup>

Enligt patientdatalagen, SFS 2008:355 från 2008-07-01, har patienten rätt att få sina journaluppgifter spärrade så att de enbart blir tillgängliga för användare inom vårdenheten/vårdgivaren.

Det är av stor vikt att en patient som begär att hans/hennes journaluppgifter skall spärras får god information om konsekvenserna av detta.

Spärr av information i TakeCare hanteras av patientvägledaren på DSAB.

Vårdnadshavare kan inte begära spärr av sitt barns journal. Barn under 18 år kan i takt med stigande ålder och mognad själv begära spärr av sina journaluppgifter. Med mognad menas att barnet kan anses förstå innebörden och konsekvenserna av spärrningen. Behandlande läkare, psykolog eller motsvarande beslutar när barnet anses uppnått mognad till att själv bestämma om spärrning.

Spärr kan upprättas på två organisatoriska nivåer i TakeCare:

1. **Vårdgivarnivå.** En spärr på denna nivå innebär att patientens journal är tillgänglig endast för användare på DS AB.
2. **Spärrgruppsnivå.** Inom DS AB omfattar en spärrgrupp antingen en specialitet eller en klinik. En spärr på denna nivå innebär att information som skapas på vårdenhet som ingår i spärrgruppen endast är synlig för användare som är inloggad på någon av de enheter som ingår i spärrgruppen.

Läkemedel och viktig medicinsk information (VMI) kan undantas från spärr.

En spärr kan således omfatta något av följande alternativ:

- Journal
- Journal + läkemedelsjournal + VMI
- Journal + VMI
- Journal + läkemedelsjournal

Patienten måste begära spärr av sin journal hos respektive vårdgivare, dvs vid begäran hos DS AB kan spärr endast göras inom DS AB.

Länk till vårdgivare i TakeCare:

[http://samverkanc.se/index.php?option=com\\_content&view=article&id=225&Itemid=164](http://samverkanc.se/index.php?option=com_content&view=article&id=225&Itemid=164)

Spärren inom vårdgivaren kan överskridas med patientens samtycke eller vid nödsituation. Överskridandet gäller bara den aktuella journalöppningen. När journalen stängs återgår journalen till spärrat läge. Spärr hos andra vårdgivare kan inte hävas eller överskridas.

<sup>1</sup> Se även Gemensam rutin för samtliga vårdgivare anslutna till STC.

[http://samverkanc.se/images/stories/patientdatalagen/rutin\\_fr\\_sprhantering\\_i\\_takecare\\_101220.pdf](http://samverkanc.se/images/stories/patientdatalagen/rutin_fr_sprhantering_i_takecare_101220.pdf)

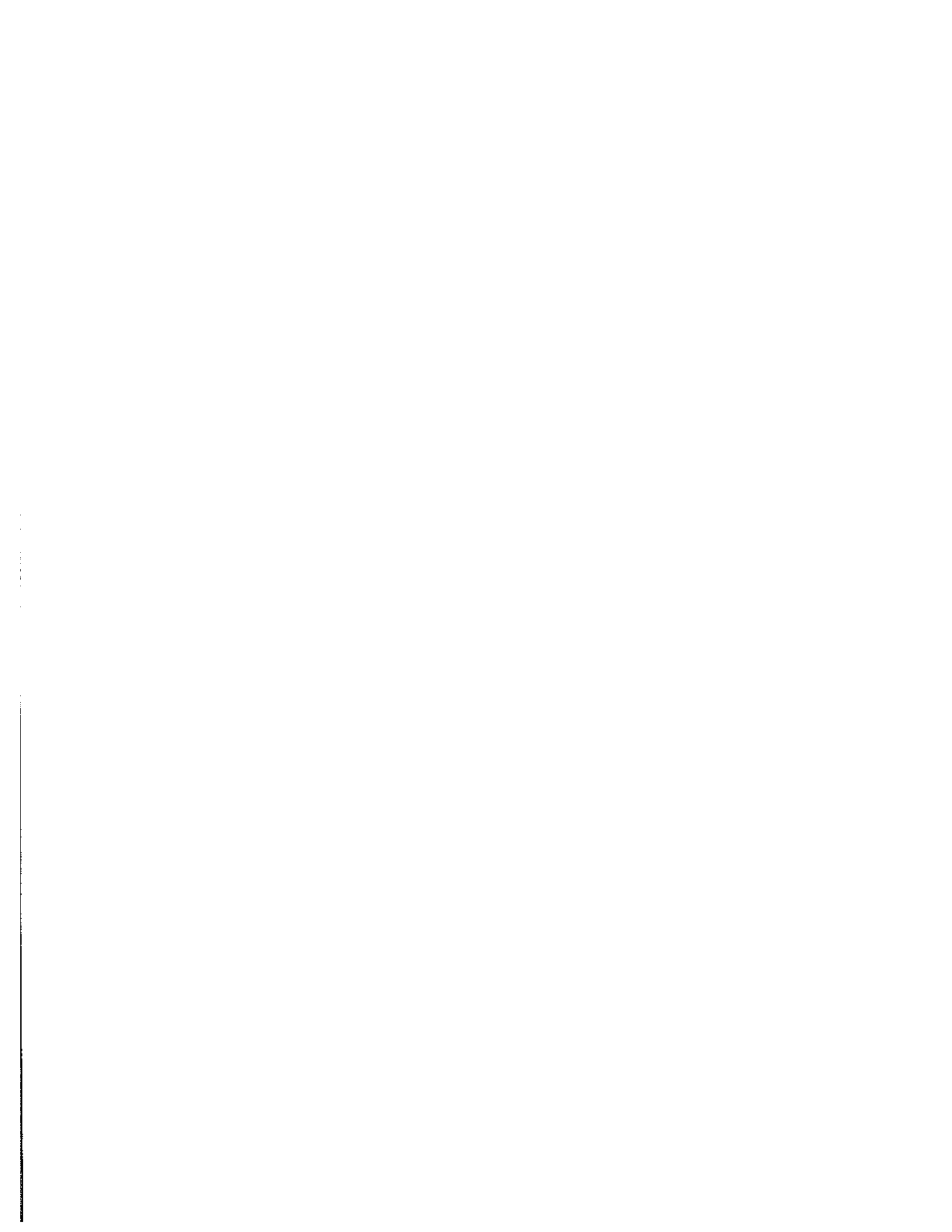


### Hur spärras journaluppgifterna i TakeCare?

- Informera patienten om vad spärr betyder och vilka konsekvenser/risker det kan få.
- Viktigt att informera om att spärr av läkemedel inom spärrgrupp, t ex en klinik eller inom vårdgivaren, t ex DSAB, innebär att de läkemedel som ordinerats utifrån den kliniken inte syns i läkemedelslistan på en annan klinik. En varningssymbol kommer dock upp och som betyder att det finns spärrade läkemedelsuppgifter som inte syns. Eftersom det kan vara risk att den som läser journalen inte uppmärksammar detta ska patienterna ges rådet att inte spärra läkemedel.
- Spärr på spärrgruppsnivå kan bara göras på egen spärrgrupp.
- Hänvisa till respektive chef alt patientvägledaren på DSAB i de fall man inte kan svara på frågor som patienten ställer.
- Anteckna på blanketten "Hantering av spärrar" att patienten begärt spärr och lämna den till lokalt spärransvarig/patientvägledaren på DSAB.
- Om patienten kräver omedelbar spärr (t ex på grund av en hotbild) kan vi för närvarande inte ordna detta på jourtid.
- Anteckna under "Övriga uppgifter" om patienten har andra krav på spärr än vad som uppnås med spärr på vårdgivar- och spärrgruppsnivå utöver egen spärrgrupp. Uppgiften ska vidarebefordras till resp klink.
- Spärr sätts skyndsamt av patientvägledaren på DSAB eller av spärransvarig på vårdenheten (om sådan finns) enligt uppgifter från blanketten "Hantering av spärrar".
- Journalanteckning ska göras, använd termen "Sammanhållen journal".
- Blanketten bevaras i 5 år, kan gallras/förstöras därefter.

### Hur tas en spärr i TakeCare bort?

- Borttagande av spärr på spärrgruppsnivå kan bara göras inom egen spärrgrupp.
- Anteckna på blanketten "Hantering av spärrar" att patienten begärt borttagande av spärr och lämna den till lokalt spärransvarig/patientvägledaren på DS.
- Anteckna under "Övriga uppgifter" om patienten har åsikter om spärrning och borttagande av spärr på annan klinik inom DS AB. Uppgiften ska vidare befordras till resp klinik.
- Borttagande av spärr görs skyndsamt av lokalt spärransvarig/patientvägledaren på DS enligt uppgifter från blanketten "Hantering av spärrar".
- Journalanteckning ska göras, använd termen "Sammanhållen journal".
- Blanketten bevaras i 5 år, kan gallras/förstöras därefter.



## DANDERYDS SJUKHUS

**Hantering av spärrar** (av journalinformation i Take Care)

Datum:

Vårdenhetens namn i Take Care:

Begäran om spärr Borttagande av spärr **Patient:**

Namn:

Personnr:

Identitet styrkt:

Känd av anmälare ID-handling **Spärrar**Spärr på vårdgivarnivå (Danderyds sjukhus AB) Spärr av läkemedelsjournal Spärr av VMI (viktig medicinsk information) Spärr på spärrgruppsnivå Spärr av läkemedelsjournal Spärr av VMI (viktig medicinsk information) 

Övriga uppgifter:

**Vid begäran om spärr:**

- Patienten har fått information om sammanhållen journal
- Patienten har fått information om konsekvensen av spärr
- Patienten har fått information om möjlighet att häva spärr

**Anmälare:**

Namn och HSA-id:

Telefon nr:

Blanketten lämnas till lokalt spärransvarig/patientvägledaren på DS (hus 50 plan 8)

**Begärd spärr/borttagande av spärr har utförts:**

Datum:

Namn:

Kopia av denna blankett till anmälare



2014-10-20

Dnr STS 2014-168

Externt diariernr:

PaN 1308-03608-30

PaN 1312-05381-54

Patientnämndens förvaltning  
Box 175 35  
118 91 Stockholm

**Yttrande rörande principärende från patientnämnden gällande införande av spärrar enligt patientdatalagen**

**Frågeställning:**

Patientnämndens förvaltning önskar en redogörelse för hur Södertälje sjukhus AB tillgodoser att patienter som i enlighet med patientdatalagen genast önskar spärrning av elektronisk journalinformation.

**Svar:**

Spärrning av elektronisk journalinformation innebär att informationen är otillgänglig för vårdpersonal utanför den spärrade vårdenheten eller om spärren läggs på vårdgivarnivå, utanför Södertälje sjukhus AB. Inom Södertälje sjukhus AB finns 5 kliniska spärrgrupper (akutsomatik, geriatrik, barn, paramedicin och röntgen) och två mer administrativa spärrgrupper (FoUU-enheten och chefläkare). De olika spärrgrupperna kan spärras var för sig eller i olika kombinationer med eller utan spärr av läkemedelsjournal och viktig s.k. medicinsk information (VMI).

Spärrning av elektronisk journalinformation innebär alltid en patientsäkerhetsrisk eftersom viktig information kan missas vid vård utanför vårdenheten eller vårdgivaren om patientens information har spärrats. De allvarligaste riskerna uppstår när läkemedelsjournalen eller VMI spärras. Det förstnämnda innebär att läkemedel som ordinerats inom den spärrade enheten döljs för en annan vårdgivare utanför enheten dvs att en ofullständig läkemedelslista presenteras, vilket kan leda till mycket allvarliga följder för patienten. Spärrning av det sistnämnda innebär att exempelvis allvarliga allergier eller smitta hos patienten döljs för en annan vårdgivare utanför enheten, vilket också kan få mycket allvarliga konsekvenser följer för patienten.





Vår skyldighet som vårdgivare är att bidra till och upprätthålla hög kvalitet och patientsäkerhet innebärande att vi skall hjälpa patienter som önskar en spärning av den elektroniska journalen att göra en riktig bedömning och avvägning mellan den integritetsskyddande effekten och de risker som kan uppstå av en spärr. Denna vägledning av patienten kräver att man är insatt i patientdatalagen, journalsystemets och spärrgruppernas uppbyggnad, hur behörigheter läggs i journalsystemet och hur systemet med logguppföljningar och spärrar fungerar samt kan förklara fördelar, nackdelar och risker med olika spärrar.

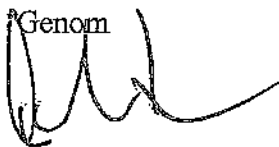
Eftersom det är synnerligen viktigt att patienten är väl informerad innan denne tar slutlig ställning till att lägga spärr har vi på Södertälje sjukhus AB valt att denna informationsinsats och det rent tekniska förfarandet med spärning av elektronisk journalinformation centraliserats till chefläkarfunktionen som kan nås under kontorstid.

Önskemål om spärning av elektronisk journalinformation är relativt ovanligt på Södertälje sjukhus AB (mindre 10 per år) och således har vi bedömt att det är orealistiskt att lägga denna komplexa och ganska omfattande uppgift på vårdpersonal eller enhetschefer. Det innebär följaktligen att spärning av elektronisk journalinformation endast kan ske under kontorstid.

Om en patient direkt vid ankomsten till sjukhuset eller utanför kontorstid önskar spärning av elektronisk journalinformation för det aktuella besöket eller vårdtillfället tillfredställs patientens integritetsskydd genom att patienten direkt får ett s.k. reservnummer, vilket innebär att patienten inte kan spåras eller identifieras av andra än de som är direkt involverade i den aktuella vården av patienten.

Ovanstående rutiner på Södertälje sjukhus AB har inte inneburit några klagomål från patienter rörande önskemål om spärning av elektronisk journalinformation och inte heller att spärrningen inte kunnat ske tillräckligt snabbt.

Styrelsen för Södertälje Sjukhus AB

Genom  


Mikael Runsiö  
VD Södertälje Sjukhus AB



Patientnämnden  
Box 17535  
118 91 Stockholm

Ankom  
2014-08-12

Patientnämndens förvaltning

### **Yttrande avseende ärende hos Patientnämnden gällande införande av spärrar enligt patientdatalagen (PaN V1308-03608-30, 1312-05381-54)**

Karolinska Universitetssjukhuset har anmodats att redogöra för hur sjukhuset möjliggör för patienter att genast få spärrar införda i journalen i enlighet med patientdatalagens bestämmelser. Nedan beskrivs den centrala funktion för spärrhantering som inrättades på Karolinska Universitetssjukhuset under december 2013, med placering inom Kansliavdelningen.

Denna centrala funktion för spärrhantering, Enheten för Journalservice, är till för patienter och allmänheten i ärenden som rör spärrhantering samt logg- och registerutdrag. Den centrala funktionen erbjuder även sjukhusets vårdenheter en administrativ avlastning och ett juridiskt stöd vid journalutlämningar. Den enskilde kan vända sig direkt till denna centrala funktion i ovan nämnda ärenden.

En central funktion för ärendena i fråga underlättar medborgarnas kontakt med Karolinska vad gäller spärrhantering och andra journalfrågor. Hanteringen av patientuppgifter blir enhetlig och rättssäker genom att ärendena hanteras inom en och samma enhet och att arbetet sker i enlighet med framtagna processer och rutiner.

Handläggningstiden beträffande spärrar mäts varje månad, utifrån målsättningen att handläggningen av spärrar inte ska överstiga fyra arbetstimmar från att begäran om att lägga/häva spärr har inkommit från patienten. Hittills i år har 100% av inkomna ärenden om spärrhantering hanterats inom fyra arbetstimmar. I snitt inkommer ca 35 ärenden om spärrhantering varje månad.

Ett ärende om spärrhantering initieras genom att patienten fyller i de blanketter som Journalservice tillhandahåller och skickar in dessa till Journalservice per post, alternativt genom besök hos Journalservice expedition, för att fylla i blanketterna på plats. Patienten erhåller även skriftlig information om vad spärrar innebär, i det fall patienten önskar läsa mer om detta. Efter att spärr har lagts/hävts, i enlighet med patientens önskemål, skickas en bekräftelse på utförda åtgärder med rekommenderad post via Personuppgiftsregistret (PU). I höst inför Journalservice även möjligheten för patienter att via Mina vårdkontakter initiera ärende om spärrar.



*En redovisning av handlägningsprocessen:*

### **1. Begäran om spärr**

När en patient begär att spärr skall läggas eller hävas i Take Care ska patienten hänvisas till Journalservice.

Ansökan handläggs av behörig personal på Journalservice under kontorstid.

Begäran om spärr kan endast initieras av patienten själv. Vårdnadshavare kan inte spärra uppgifter rörande sina barn. Barn under 18 år får själva spärra sina uppgifter, under förutsättning att sjukvårdspersonal vid berörd vårdenhet har bedömt att barnet har nått tillräcklig ålder och mognad för att själv få fatta beslut i frågan. God man, förvaltare, make/maka eller motsvarande kan inte fatta beslut om spärrar å patientens vägnar.

### **2. Kontakt**

Patienten kontakter Journalservice och ombeds att skriftligen inkomma med begäran om spärrhantering (särskild blankett finns för detta) eller att besöka Journalservice expedition och fylla i begäran på plats.

Blankett och skriftlig information gällande spärrhantering och vilka konsekvenser/risker det kan medföra skickas till patienten via adressen i Personuppgiftsregistret (PU) eller lämnas på plats i expeditionen.

### **3. Inkommen ansökan**

När ansökan inkommit diarieförs den. Vidare diarieförs även nytillkomna brev, skrivelser, e-post eller liknade i aktuellt ärende.

### **4. Spärrnivåer**

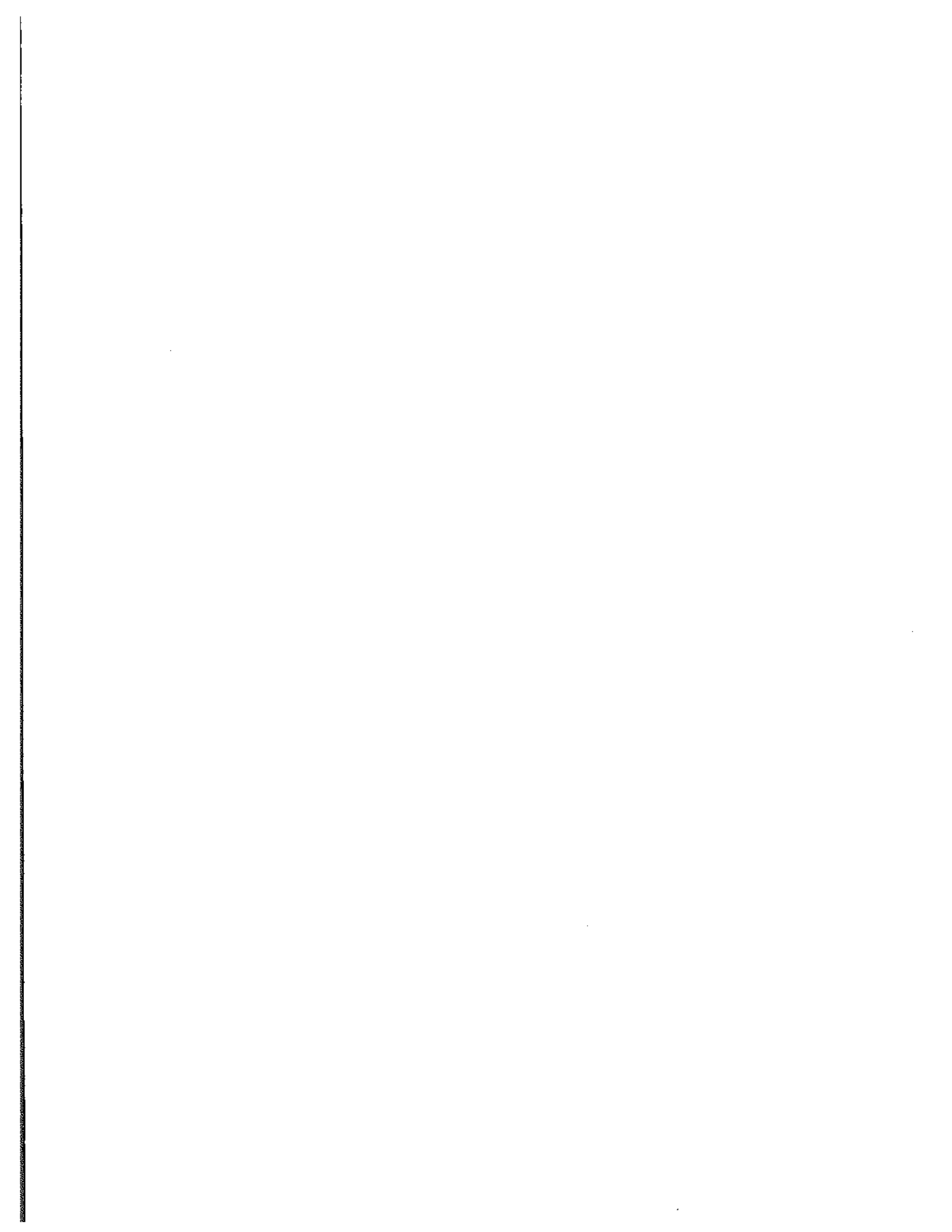
Patienten väljer på vilken nivå hon eller han önskar lägga eller häva spärr.

För vårdgivarnivå, det vill säga spärr för hela vårdgivaren, innebär spärren att patientens journal endast är tillgänglig för användare på Karolinska Universitetssjukhuset samt för Stockholms läns sjukvårdsområde (SLSO).

För spärrgruppsnivå, det vill säga spärr för en/flera vårdenheter, innebär spärren att patientens journal endast är tillgänglig för personalen på den aktuella vårdenheten.

Patienten har även möjlighet att spärra läkemedelsjournalen. Detta innebär att läkemedelsinformation endast kan läsas inom angiven spärrnivå.

Patienten har dessutom möjlighet att spärra VMI (Viktig medicinsk information), dvs. uppgifter om resistent bakterier, överkänslighet mm. Information är endast synlig inom angiven spärrnivå.



Läkemedel och VMI (Viktig medicinsk information) kan bara spärras som tillägg till spärr på vårdgivarnivå eller spärr på spärrgruppsnivå.

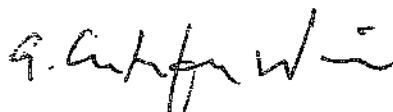
#### 5. Att lägga eller häva spärr

Spärr sätts eller hävs skyndsamt i TakeCare av behörig personal på Journalservice. Skriftlig bekräftelse på lagd/hävd spärr skickas till patienten med rekommenderad post via Personuppgiftsregistret (PU).

Personalen på Journalservice använder sig av fastställda blanketter, informationstexter och brevmallar i korrespondensen med patienterna för att säkerställa kvalitet och effektivitet i handläggningen.

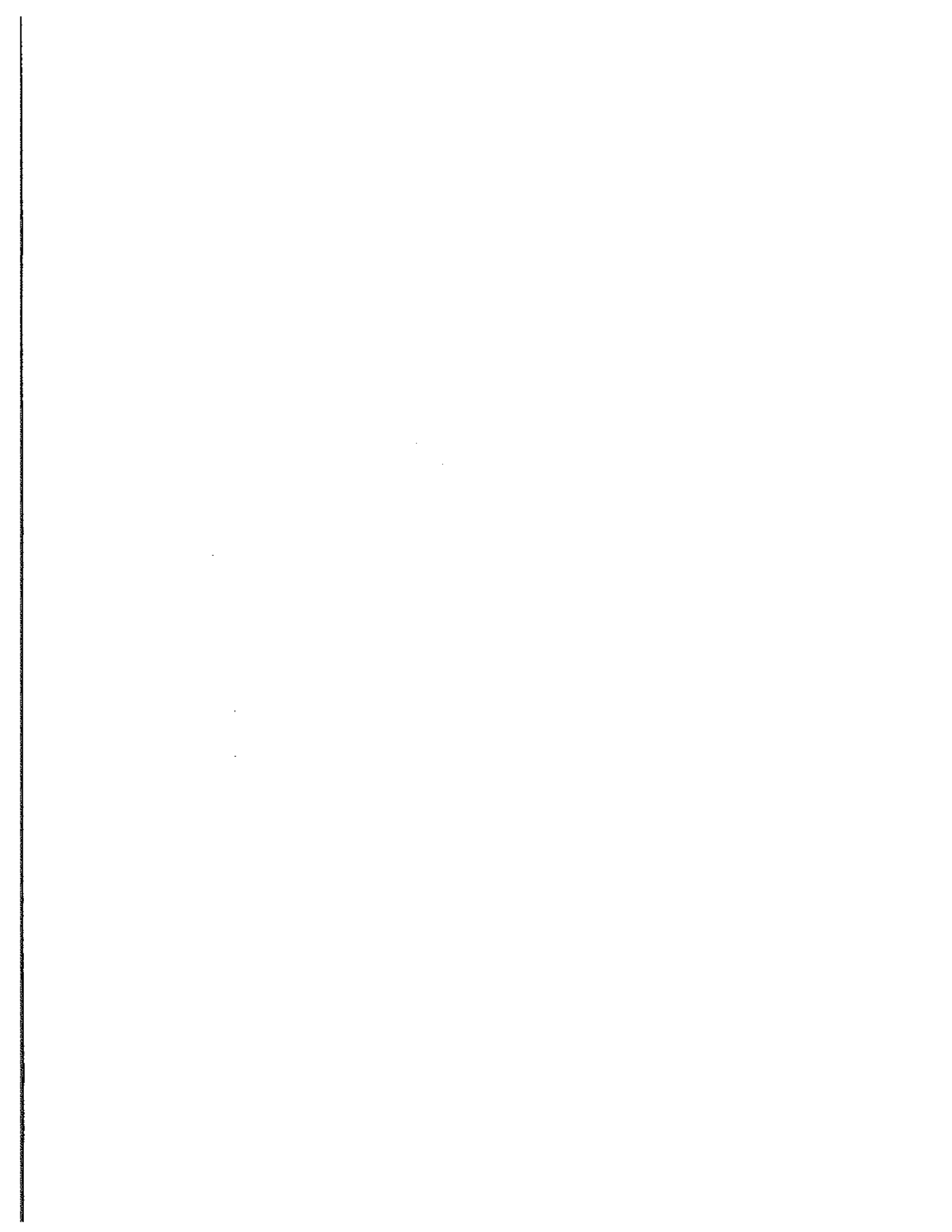
Beslut om detta yttrande har fattats av t.f. sjukhusdirektören på delegation av styrelsen för Karolinska Universitetssjukhuset. Yttrandet har föredragits av chefläkare Johan Bratt och samråd har skett med kanslichef/jurist Elin Callerfelt.

Beslutat dag som ovan



Gunnar Gustafsson Wiss





Patientnämnden  
Box 17535  
118 91 STOCKHOLM

## **Patientnämndsärende gällande införande av spärrar enligt patientdatalagen. PaN V1308-0360830**

Från Patientnämnden har inkommit begäran om klarläggande av rutiner för hur Södersjukhuset AB följer spärrfunktion i journalsystemet TakeCare enligt PDL.

Generellt kan sägas att Södersjukhuset AB följer kraven i PDL 2008:355, samt de riktlinjer som utgivits av den centrala TakeCare förvaltningen inom SLL.

[http://samverkantc.se/images/stories/patientdatalagen/rutin\\_fr\\_sprhantering\\_i\\_takecare\\_101220.pdf](http://samverkantc.se/images/stories/patientdatalagen/rutin_fr_sprhantering_i_takecare_101220.pdf)

Utöver detta har sjukhuset upprättat en egen lokal rutin och organisation för spärrhantering, *bilaga*. Spärr kan upprättas på två organisatoriska nivåer i TakeCare, på "Vårdgivarnivå" och på "Spärrgruppsnivå".

Med det landstingsgemensamma elektroniska journalsystemet TakeCare (TC), kommer en teknisk möjlighet att ta del av andra juridiska vårdgivares journalanteckningar över vårdgivargräns (Sammanhållen journal). Åtkomsten och möjligheten till direktåtkomst regleras av det juridiska regelverket, som också ger möjlighet att spärra journal på både vårdgivarnivå och på spärrgruppsnivå.

Patient som inte önskar medverka till sammanhållen journal, begär spärr hos sin vårdgivare. Vanligast är begäran om spärr på vårdgivarnivå. Spärr på denna nivå innebär att den del av patientens journal, som är skapad hos vårdgivaren (Södersjukhuset AB), är låst och endast tillgänglig för användare hos vårdgivaren.

Spärren innebär att anteckningar gjorda hos vårdgivaren (Södersjukhuset AB), inte går att läsa från någon annan vårdgivare (t ex Vårdcentral) även om patienten ger sitt samtycke till detta. Användare på Södersjukhuset AB, kan dock med patientens samtycke ta del av anteckningar hos andra vårdgivare (t ex Vårdcentral) såvida inte patienten begärt spärr även hos denne vårdgivare. Spärr inom den egna vårdgivaren (Södersjukhuset AB) kan hävas på patientens begäran.



Spärr på spärrgruppsnivå innebär en större begränsning och innebär att information som skapas på vårdenheten endast är synlig för användare som ingår i spärrgruppen. (t ex informationen enbart synlig för de som arbetar på vo Ortopedi). Kommer patienten till akutnottagningen så är inte informationen tillgänglig, såvida inte läkaren på akuten är användare på spärrgruppen (ortopedi), eller att det blir en s.k. nödöppning.

Med dessa förutsättningar har Södersjukhuset AB, organiserat spärrfunktionen så att personal och Patientombudsman eller sjukhusjuristen, kan ta emot begäran om spärr från patienter via direktkontakt, telefon, e-post eller brev. Vanligast är att samtal och förfrågningar via växeln, hänvisas till Patientombudsman för hantering.

Gäller det spärr på vårdgivarnivå (nej till sammanhållen journal) räcker det med ett telefonsamtal för registrering (blankett) av personuppgifter och telefonnummer för återkoppling. Begäran skickas till den lokala TC förvaltningen som utför spärrbegäran och återkopplar när utfört. Därefter kontaktas patienten för besked om utfört uppdrag. Personal på avdelning kan även ta emot begäran direkt och skicka detta till den lokala TC-förvaltningen.

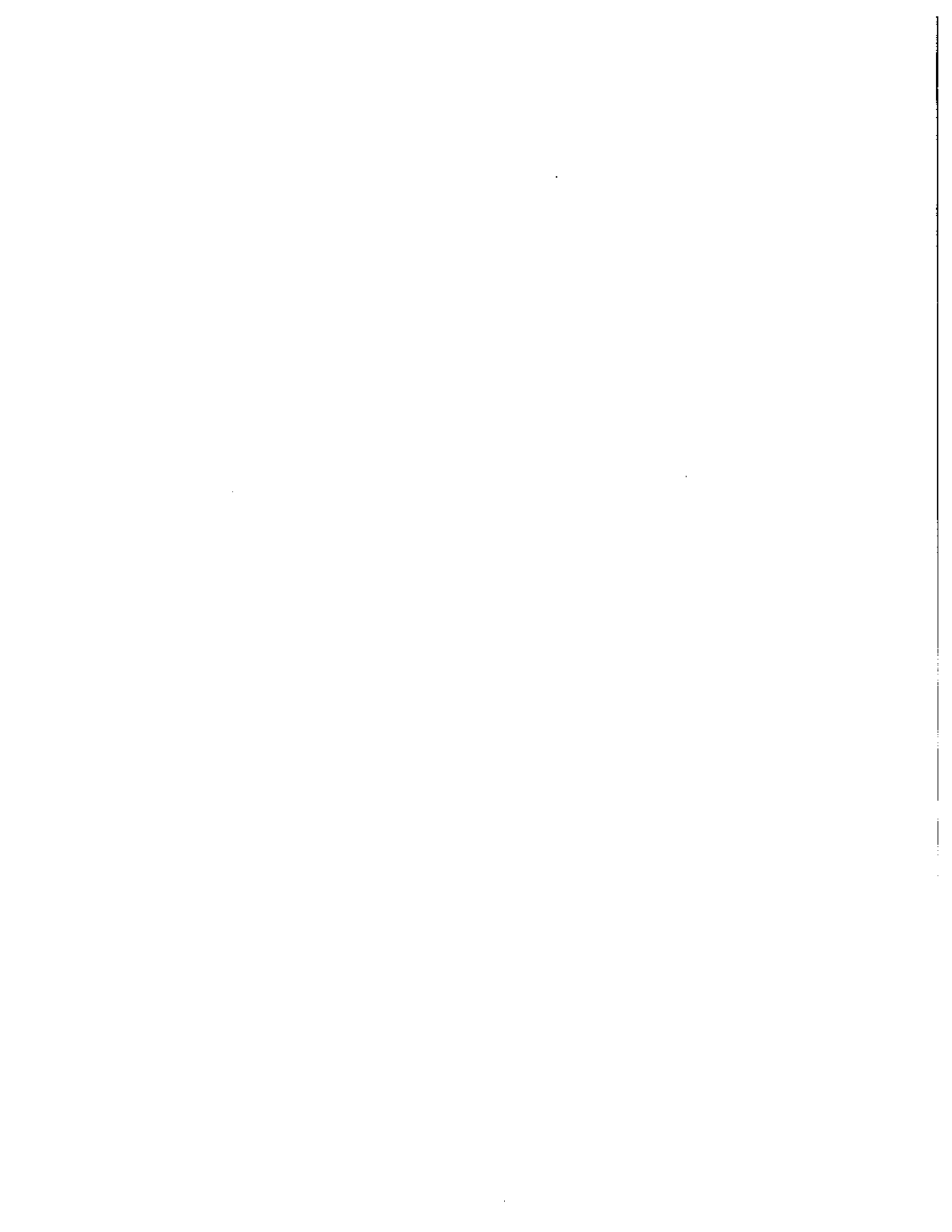
Begäran om spärr på spärrgruppsnivå innebär ett större arbete. Svårare att få till och svårare att häva/återställa. Därför begärs i dessa fall en skriftlig begäran om spärr. Begäran skickas till Patientombudsman för diarieföring och vidare handläggning. Självfallet kan patienter be personal om hjälp för detta om så önskas.

*För styrelsen*



Tomas Movin

Vd



# SÖS SÖDERSJUKHUSET

2011-10-18

Vo/Administrativ avdelning	Enhet
Södersjukhuset AB	Alla enheter
Dokumentnamn	
<b>Rutin för spärr av patientjournal, läkemedelsjournal och viktig medicinsk information (VMI) på patientens begäran i TakeCare på Södersjukhuset</b>	
Upprättad	Framtagen av
2011-10-18	Petri Remonen, systemförvaltare, SLL IT Josef Driving, sjukhusjurist, Södersjukhuset Pål Björkman, patientombudsman, Södersjukhuset Charlotte Stangvik, systemförvaltare, SLL IT Sofia Sjöman Waas, kommunikatör, Södersjukhuset
Gäller fr o m	Ansvarig
2011-11-01	Anna Nergårdh, chefläkare

## Begäran om spärr av journaluppgifter i TakeCare – rutin för Södersjukhuset AB<sup>1</sup>

Enligt patientdatalagen, 2008:355, har patienten rätt att få sina journaluppgifter spärrade så att de enbart blir tillgängliga för användare inom vårdenheten/vårdgivaren.

Det är av stor vikt att en patient som begär att hans/hennes journaluppgifter skall spärras får god information om konsekvenserna av detta. För att slippa begära spärr i onödan bör patienten också informeras om de stränga regler om journalåtkomst, loggning etc. som redan gäller för ospärrade uppgifter.

Vårdnadshavare kan inte begära spärr av sitt barns journal. Barn under 18 år kan i takt med stigande ålder och mognad själv begära spärr av sina journaluppgifter. Med mognad menas att barnet kan anses förstå innebörden och konsekvenserna av spärrningen. Behandlande läkare, psykolog eller motsvarande beslutar när barnet anses uppnått mognad till att själv bestämma om spärrning.

Spärr kan upprättas på två organisatoriska nivåer i TakeCare:

1. **Vårdgivarnivå.** En spärr på denna nivå innebär att patientens journal är tillgänglig endast för användare på Södersjukhuset AB.
2. **Spärrgruppsnivå.** Inom Södersjukhuset AB omfattar en spärrgrupp ett verksamhetsområde/vårdenhetsgrupp. Södersjukhusets olika spärrgrupper är indelade på samma sätt som vårdenhetsgrupperna i TakeCare. En spärr på denna nivå innebär att information som skapas på vårdenhet som ingår i spärrgruppen endast är synlig för användare som är inloggad på någon av de enheter som ingår i spärrgruppen.

<sup>1</sup> Se Gemensam rutin för samtliga vårdgivare anslutna till STC.

[http://samverkanc.se/images/stories/patientdatalagen/rutin\\_fr\\_sprhantering\\_i\\_takecare\\_101220.pdf](http://samverkanc.se/images/stories/patientdatalagen/rutin_fr_sprhantering_i_takecare_101220.pdf)



# **SÖS**

## **SÖDERSJUKHUSET**

2 (4)

2011-10-18

Läkemedel och viktig medicinsk information (VMI) kan undantas från spärr.  
En spärr kan således omfatta något av följande alternativ:

- Journal
- Journal + läkemedelsjournal + VMI
- Journal + VMI
- Journal + läkemedelsjournal

Patienten måste begära spärr av sin journal hos respektive vårdgivare, d v s vid begäran hos Södersjukhuset AB kan spärr endast göras inom Södersjukhuset AB.

Länk till vårdgivare i TakeCare:

[http://samverkanc.se/index.php?option=com\\_content&view=article&id=225&Itemid=164](http://samverkanc.se/index.php?option=com_content&view=article&id=225&Itemid=164)

Spärr på spärrgruppsnivå kan bara sättas eller tas bort på den egna spärrgruppen.

Spärren inom vårdgivaren kan överskridas med patientens samtycke eller vid nödsituation. Överskridandet gäller bara den aktuella journalöppningen. När journalen stängs återgår journalen till spärrat läge. Spärr hos andra vårdgivare kan inte hävas eller överskridas.

Se nästa sida.





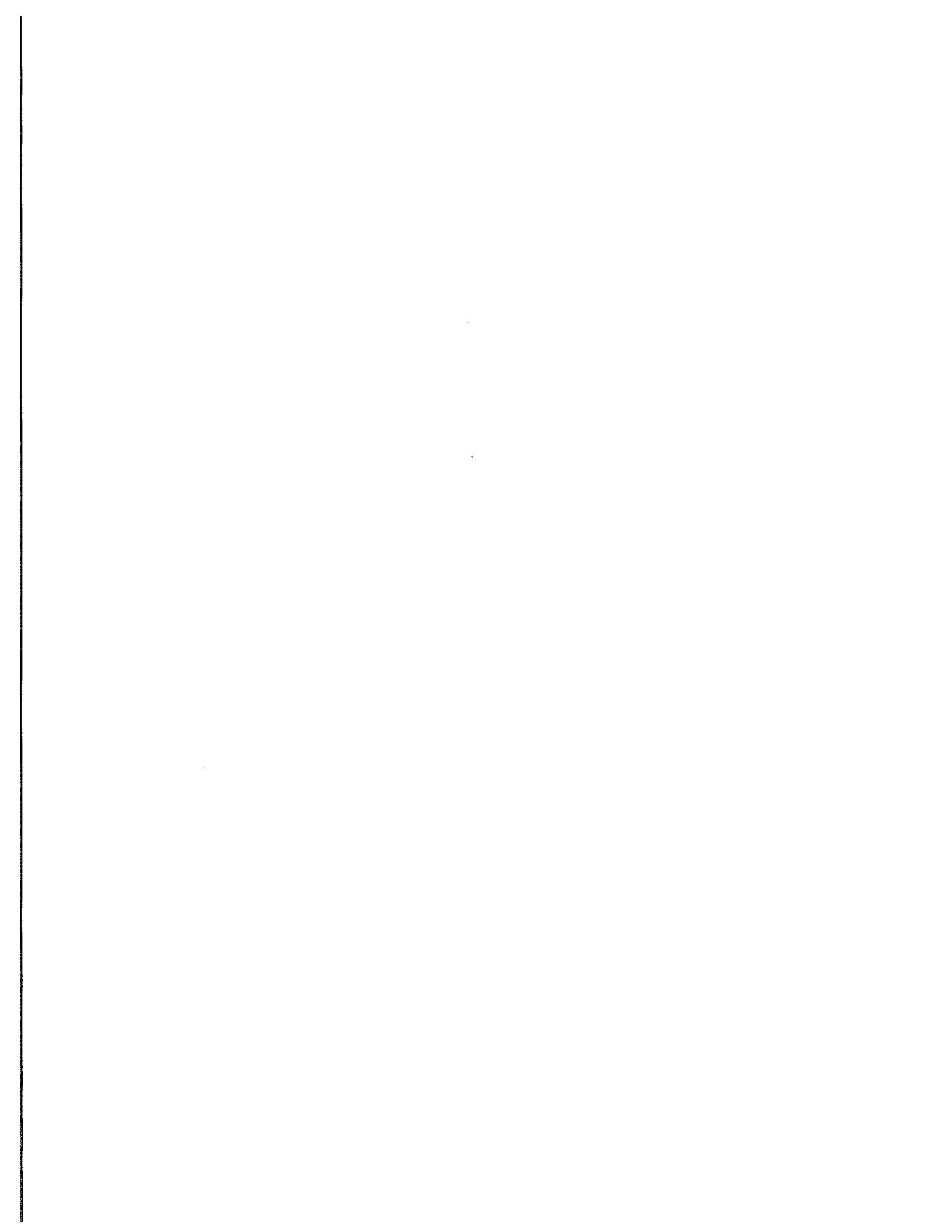
2011-10-18

#### **Hur spärras journaluppgifterna i TakeCare?**

- Informera patienten om vad spärr betyder och vilka konsekvenser/risker det kan få.
- Hänvisa till respektive chef alternativt patientombudsmannen på SÖS i de fall man inte kan svara på frågor som patienten ställer.
- Anteckna på blanketten "Hantering av spärrar" att patienten begärt spärr och lämna den till lokalt spärransvarig på SÖS.
- Anteckna under "Övriga uppgifter" om patienten har andra krav på spärr än vad som uppnås med spärr på vårdgivar- och spärrgruppsnivå utöver egen spärrgrupp. Uppgiften ska vidarebefordras till respektive klinik.
- Spärr sätts snarast möjligt av lokalt spärransvarig på SÖS enligt uppgifter från blanketten "Hantering av spärrar".
- Journalanteckning ska göras, använd termen "Sammanhållen journal".
- Efter att journalanteckning gjorts enligt ovan, kan blanketten förstöras vid inaktualitet.

#### **Hur tas en spärr i TakeCare bort?**

- Anteckna på blanketten "Hantering av spärrar" att patienten begärt borttagande av spärr och lämna den till lokalt spärransvarig på SÖS.
- Anteckna under "Övriga uppgifter" om patienten har önskemål om spärrning och borttagande av spärr på annan klinik inom SÖS. Uppgiften ska vidarebefordras till respektive klinik av lokalt spärransvarig.
- Borttagande av spärr görs snarast möjligt av lokalt spärransvarig på SÖS enligt uppgifter från blanketten "Hantering av spärrar".
- Journalanteckning ska göras, använd termen "Sammanhållen journal".
- Efter att journalanteckning gjorts enligt ovan, kan blanketten förstöras vid inaktualitet.





## SÖDERSJUKHUSET

4 (4)

2011-10-18

### Hantering av spärrar (av journalinformation i TakeCare)

Datum:
Vårdenhetens namn i TakeCare:

Begäran om spärr

Borttagande av spärr

#### Patient:

Namn:
Persönnummer:
Identitet styrkt: <input type="checkbox"/> Känd av anmälare <input type="checkbox"/> ID-handling <input type="checkbox"/>

#### Spärrar

Spärr av journal på vårdgivarnivå (Södersjukhuset AB) <input type="checkbox"/>
Spärr av läkemedelsjournal <input type="checkbox"/>
Spärr av VMI (viktig medicinsk information) <input type="checkbox"/>
Spärr på spärrgruppsnivå <input type="checkbox"/>
Spärr av läkemedelsjournal <input type="checkbox"/>
Spärr av VMI (viktig medicinsk information) <input type="checkbox"/>

Övriga uppgifter:
-------------------

#### Vid begäran om spärr:

- Patienten har fått information om sammanhållen journal
- Patienten har fått information om konsekvensen av spärr
- Patienten har fått information om möjlighet att häva spärr

#### Anmälare:

Namn och HSA-id:
Telefon nr:

Blanketten lämnas till lokalt spärransvarig på SÖS.

#### Begärd spärr/borttagande av spärr har utförts:

Datum:
Namn:



Notrtälje 2014-09-25

Patientnämndens förvaltning  
Eva Lannerö  
Ordförande

**Yttrande i ärende PaN V1308-0360830 XC 1406-0434; Gällande införande av spärrar enligt patientdatalagen**

TioHundra AB använder en egen version av TakeCare och ingår inte i den sammanhållna journalföringen TakeCare SLL övergripande.

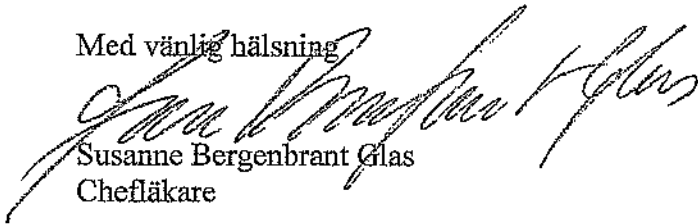
Vi har en riktlinje som för våra medarbetare beskriver processen;

1. Patienten begär spärr av sin journal
2. Information om processen finns på vår interna hemsida, där finns också information att ge till patienten
3. Information om vad spärr innebär och när/hur den kan hävas finns på samma blankett som patienten ska fylla i för att begära spärr av journalen
4. Blankett för begärande av spärr ges direkt till eller skickas till patienten
5. På blanketten ska patientens identitet och namnteckning vidimeras
6. Blanketten skickas in till Vårdbolagets boxadress eller lämnas till en vårdenhet, den registreras och skickas till chefläkare
7. Chefläkare godkänner och lägger in spärr inom 3 arbetsdagar
8. Bekräftelse på spärr skickas från vår TakeCaresupport hem till patienten

Bifogar vår riktlinje och aktuell blankett.

Vi ser ur vår synpunkt med en egen förvaltning av en journal, där vi inte ingår i sammanhållna journalföring med någon annan vårdgivare, inte något behov av en central funktion i nuläget. Ur patientintegritetssynpunkt vore det bra med en opartisk enhet dit patienterna kan vända sig för att få opartisk information och hjälp med spärrfunktionen.

Med vänlig hälsning

  
Susanne Bergenbrant Glas  
Chefläkare



### **Spärr av journal i TakeCare**

Patienten har rätt att begränsa åtkomsten av information i TakeCare inom vårdgivarens verksamhet (patientdatalagen 4 kap. 4 §).

Inom vårdbolagets journalsystem finns 11 spärrgrupper. Exempelvis är primärvård en spärrgrupp. Om en patient begär spärr av sin journal inom primärvården är informationen som är skapat hos primärvården primärt bara tillgänglig för de som har behörighet i systemet inom primärvården. Gruppen är primärvård vilket innebär att man i exempelvis Bergshamra kan läsa anteckningar förda på Norrtälje Norra. Andra exempel på spärrområden är kirurgi, ortopedi och medicin som alltså är ett och samma spärrområde. Sjukvårdspersonal kan gå förbi en spärr men måste då göra en aktiv handling som loggas och kan kontrolleras. Att gå förbi en spärr är bara tillåtet om patienten givit sitt tillstånd eller om patienten inte kan ge sitt tillstånd och informationen kan ha betydelse för den vård som patienten oundgängligen behöver.

Information om varning och läkemedel spärras endast i undantagsfall då den informationen är väsentlig för patientsäkerheten.

TioHundras TakeCare är inte sammanhållet med övriga användare av TakeCare varför personal inom TioHundra inte har fri tillgång till Stockholms journaler. De som arbetar inom sjukvården i Stockholm har på samma sätt inte heller tillgång till vårt journalsystem. Det finns vårdpersonal som inte är anställda inom TioHundra AB men som deltar i vården av våra patienter. Chefläkare kan efter behovsprövning ge dem läsbehörighet i vårt journalsystem

### **Hur spärrar man?**

Chefläkaren lägger in spärren i journalen efter en skriftlig begäran från patienten.

Begäran görs på den blankett som finns framtagen för detta ändamål (sök under spärr på Tian).

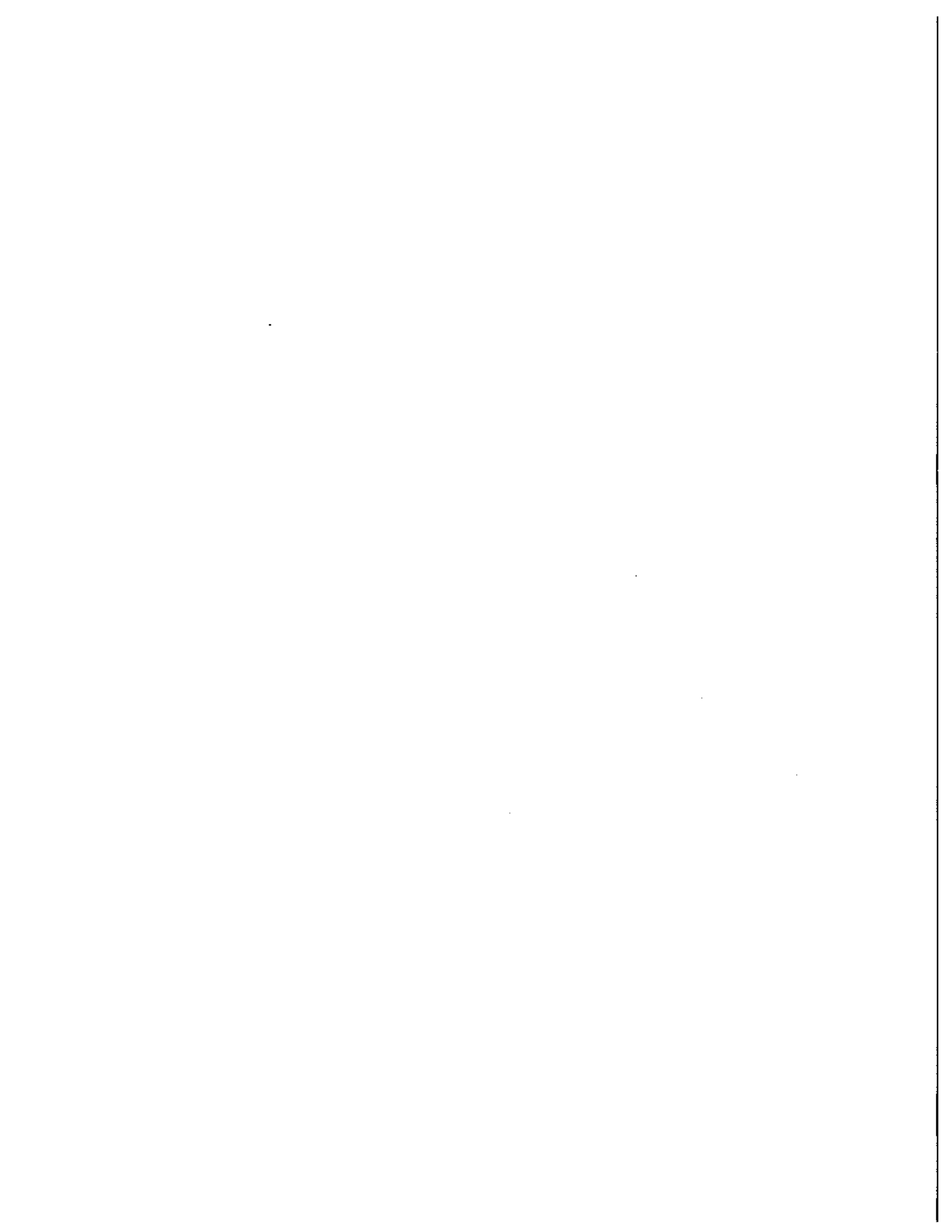
Blanketten kan skickas till patienten eller lämnas över i samband med ett vårdbesök. För att säkerställa att det är rätt person som begär spärr skall blanketten vidimeras innan den skickas till chefläkaren. Enklasker det genom att patienten vid ett vårdbesök, där ID kontroll redan gjorts, får en personal som intygar identiteten (finns angivet på blanketten). Alternativt får patienten besöka vårdgivarens reception vid tillfälle för intygandet. Patientens kan också få sin namnteckning vidimerad av annan person.

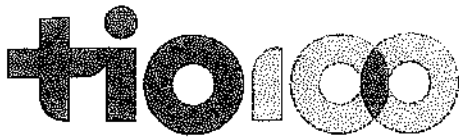
I övrigt måste blanketten innehålla patientens personnummer, telefon, datum och vilken del av journalen som patienten önskar spärra.

Spärr läggs vanligen in inom 3 arbetsdagar från det att chefläkare fått begäran.

Bekräftelse på inlagd spärr kommer per brev till patienten.







.....  
.....  
.....

INFORMATION OM OCH BEGÄRAN AV SPÄRR I JOURNALEN SAMT HÄVNING AV SPÄRR

Om en patient inte vill att hans eller hennes uppgifter ska vara tillgängliga för andra vårdenheter eller vårdprocesser kan han eller hon begära att uppgifterna spärras.

Vårdnadshavare har inte rätt att spärra uppgifter om sina barn. Patienten kan när som helst be vårdpersonal se till att spärr hävs. Är patientens hälsotillstånd allvarligt, kan behandlande personal ta bort spärran tillfälligt, om uppgifterna har betydelse för den vård som patienten oundgängligen behöver. Situationen kan vara den att patienten är medvetslös eller liknande och situationens allvar motiverar att spärran hävs. Begäran om spärr eller hävning av spärr skickas till chefläkare. Spärr läggs vanligen in inom 3 arbetsdagar från det att chefläkaren fått begäran.

**Begäran om spärr**

Härmed begär jag spärr i enlighet med patientdatalagen 4 kap 4 § av min journal på .....(ange vårdenhet)

Accepterar att läkemedelslistan är tillgänglig.

Namn: .....

Namnförtydligande: .....

Personnummer: .....

Telefon: .....

Datum: .....

*Förmedlande personal intygar härmed identitet på patient.*

*Namn på förmedlande personal: .....*

*Namnförtydligande: .....*

**Begäran om hävning av spärr**

Härmed begära jag att min spärr på (ange vårdenhet).....upphör

Namn: .....

Namnförtydligande: .....

Personnummer: .....

Telefon: .....

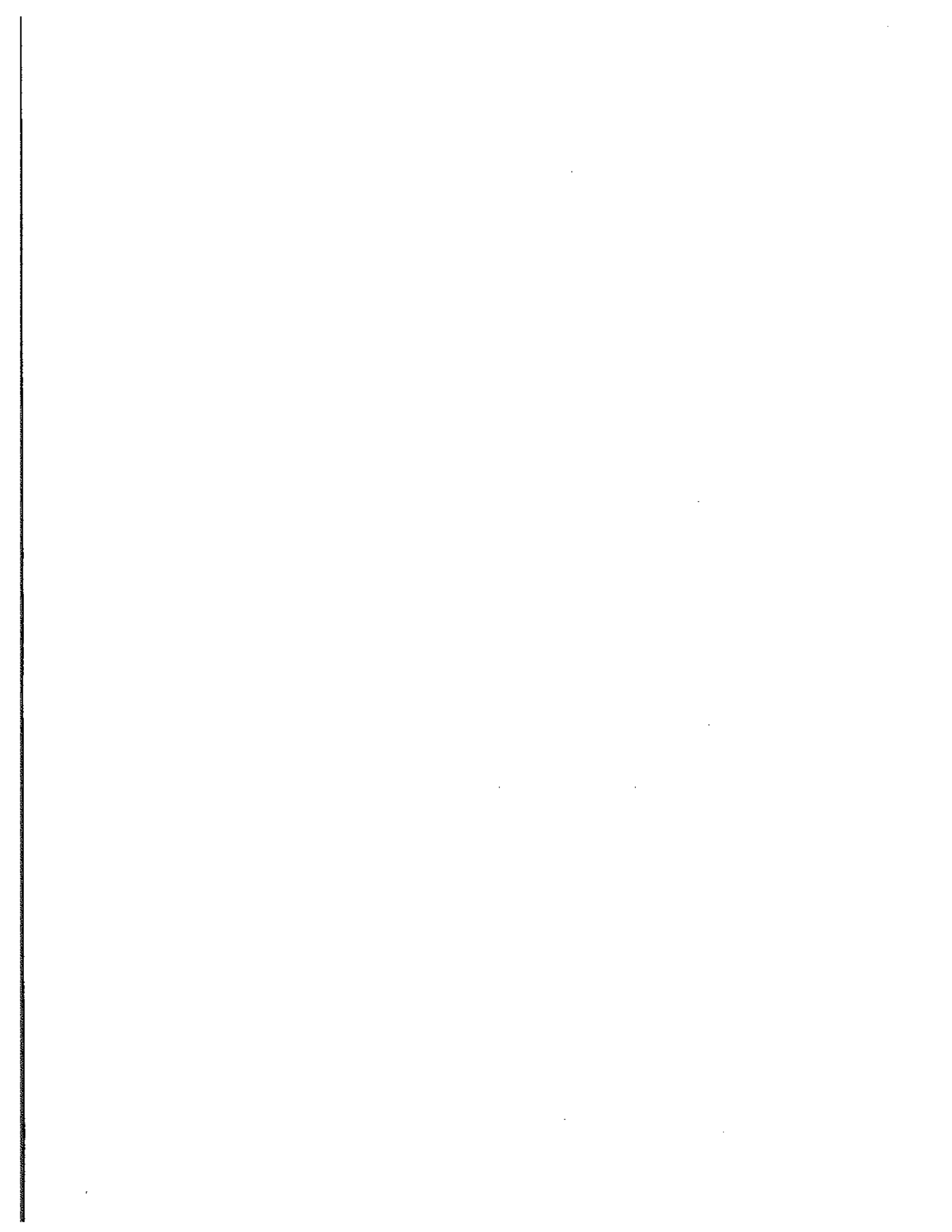
Datum: .....

*Förmedlande personal intygar härmed identitet på patient som önskar att spärr upphävs.*

*Datum .....*

*Namn: .....*





STOCKHOLMS LÄNS SJUKVÅRDSOMRÅDE  
Sjukvårdsstyrelsen

Utdrag  
Sammanträdesdatum  
2014-09-04

§ 9  
Diarienum  
SLSO 14-907

---

Justerat

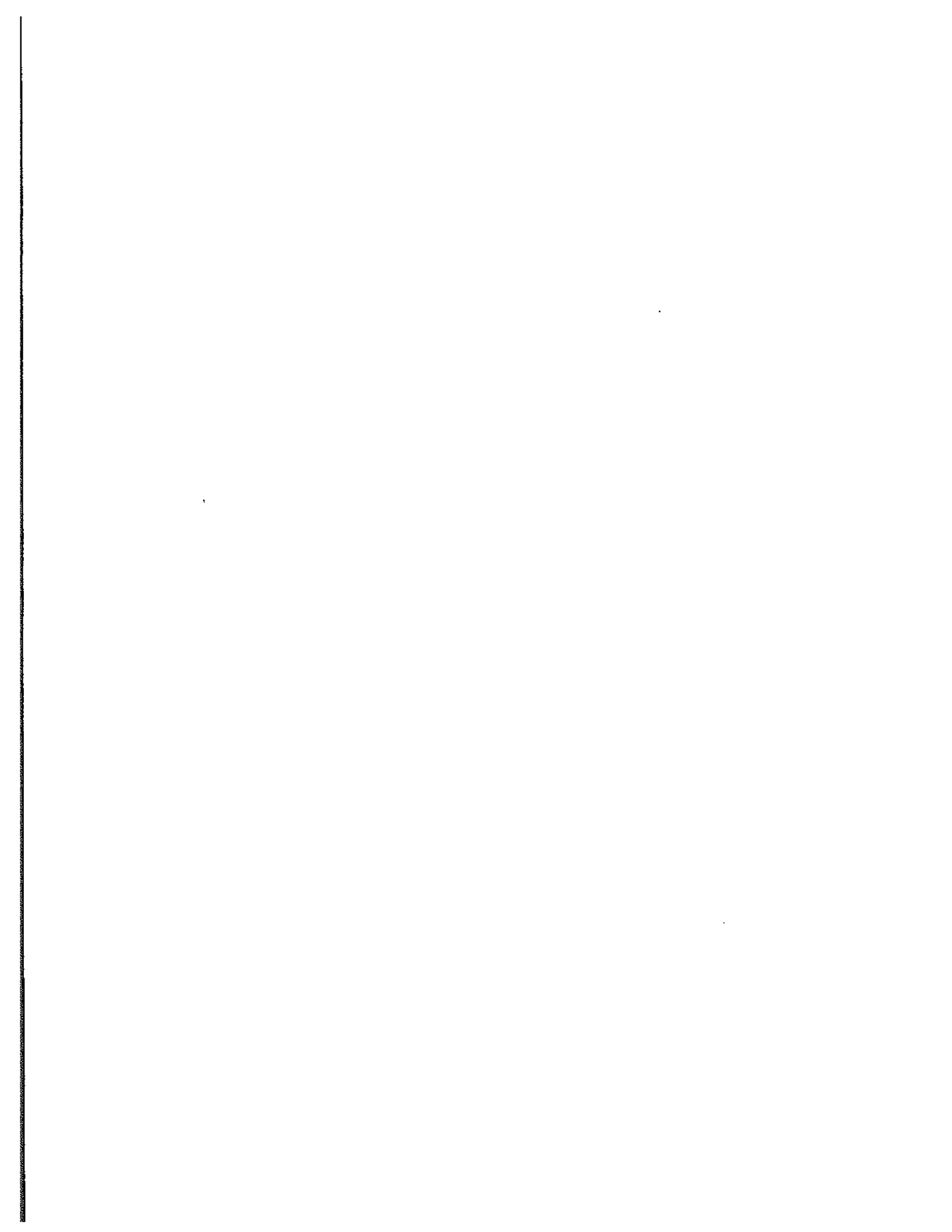
Agneta Dreber

Gunnela Hahn

§9  
**Införande av spärrar enligt patientdatalagen**  
SLSO 14-907

Styrelsen för Stockholms läns sjukvårdsområde beslutade

att godkänna detta yttrande från SLSO i principärendet från Patientnämnden  
gällande införande av spärrar enligt patientdatalagen.



## Principärende

### Införande av spärrar enligt patientdatalagen

PaN 1308-03608-30, PaN 1312-05381-54

#### Bakgrund

Patientnämnden behandlade vid ett sammanträde i juni 2014 ett principärende gällande införande av spärrar enligt patientdatalagen. Det har inkommit till Patientnämnden ett flertal klagomål gällande att det är svårt att få infört spärrar hos olika vårdgivare i landstinget. I ärendet är två patientfall bifogade där en patient i det ena fallet fick vänta i över ett år på att få sin journal spärrad och i det andra fallet krävde vårdenheten ett personligt möte för att spärra journalerna. Dessutom har förvaltningen fått ett trettiotal telefonärenden under 2013 och 2014 gällande svårigheter att få infört spärrar hos olika vårdgivare. I ärendet hänvisas dessutom till beslut från Datainspektionen gällande krav om identitetskontroll och säkerställande av att patienten blivit informerad om konsekvenserna av att journalen spärras.

Patientnämnden begär skriftlig återföring senast den 1 oktober 2014 avseende hur SLSO möjliggör att patienterna genast kan införa spärrar.

#### Ärende

Hur möjliggör Stockholms läns sjukvårdsområde (SLSO) att patienter genast kan få infört spärrar enligt patientdatalagen?

#### Yttrande

Som nämnts i detta principärende så har det stundom varit svårt eller fördröjt för patienter att få sin journal spärrad i enlighet med patientdatalagens intentioner. Detta har berott på okunskap från vårdpersonalen men också en iver om att inte göra något fel. Kontrollen av identiteten och säkerställande av att patienten förstått innebörden i spärrarna har i ett tidigare skede fördröjt och försvårat hanteringen, se Datainspektionens beslut från den 20/12-2013, diarienummer 1223-2012.

SLSO består av över hundra verksamheter inom flera vårdgrenar där varje verksamhet ansvarar för att spärrhanteringen sker på rätt sätt. All personal som blir tillfrågade om spärrning av patientjournalen ska kunna hantera ärendet eller hänvisa rätt. På varje verksamhet ska det finnas minst en personal med behörighet att spärra journalerna för den egna enheten men i de flesta verksamheter finns det flera med den behörigheten för att kunna täcka upp vid frånvaro. Skulle det ändå saknas resurs på enheten för spärrning kan hjälp omgående fås från SLSO:s helpdesk.



För att stödja och underlätta för verksamheterna att utföra spärning av patientjournalen finns stödjande och styrande dokument i form av riktlinjer och rutiner i SLSO:s ledningssystem i intranätet.

Under 2011 till 2013 har SLSO haft ett EU-projekt, Kompetenslyftet, som vänt sig till all personal, det första året till primärvården men åren därpå till alla vårdgrenar. I seminarieform belystes ämnen som ansågs viktiga för vårdgrenen men alla vårdgrenar hade "Grundläggande eHälsa" som första tema. Detta seminarium handlade om eHälsa i allmänhet men speciellt också Patientdatalagen och spärning av journaler. Alla dokument rörande spärning som SLSO har på sitt intranät gick igenom. Det gjordes dessutom en uppföljning något år senare.

Vi bedömer att de som begär spärning av sin journal på någon av SLSO:s verksamheter har goda förutsättningar att bli bemötta på rätt sätt och få sin journal spärrad skyndsamt.

#### Förslag till beslut

Styrelsen för Stockholms läns sjukvårdsområde föreslås besluta

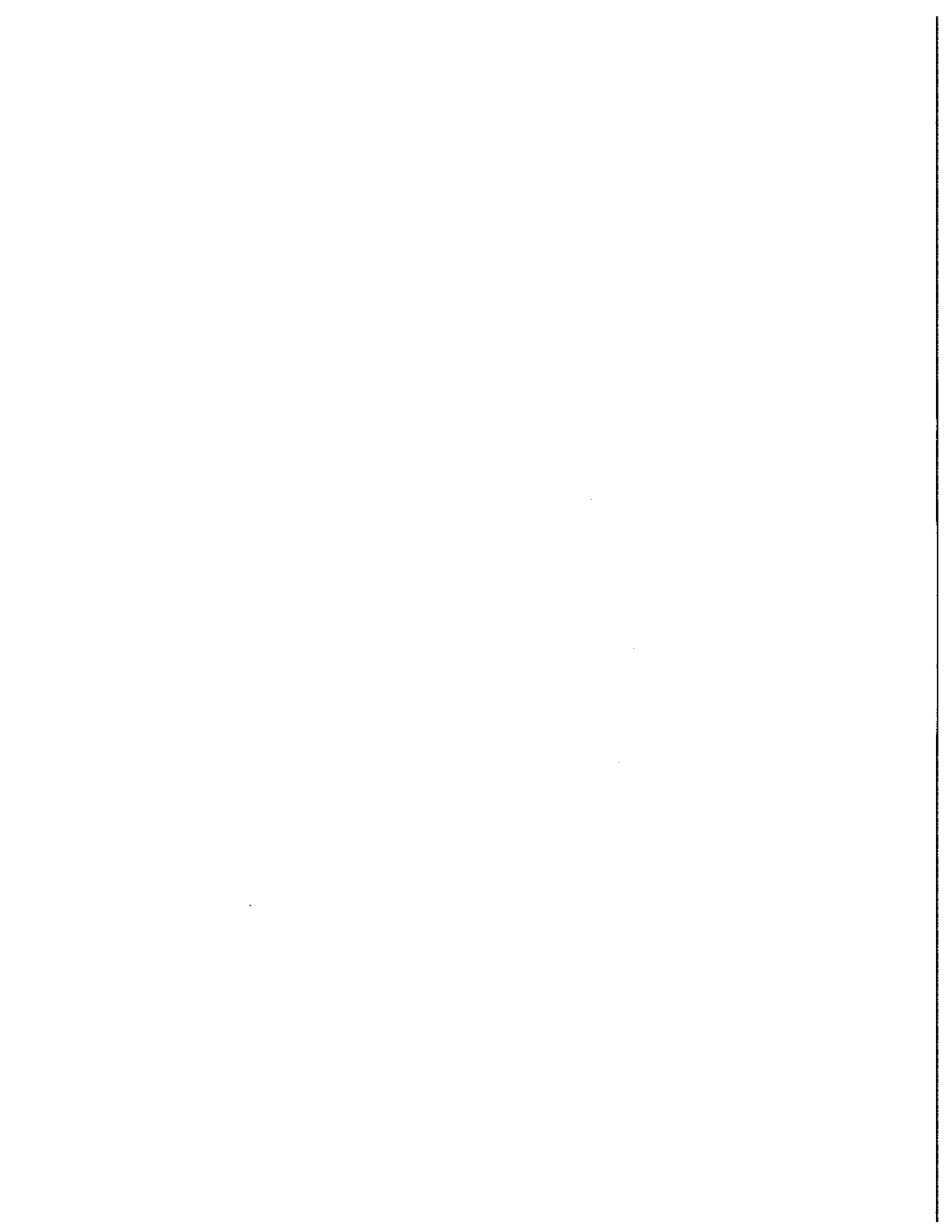
att godkänna detta yttrande från SLSO i principärendet från Patientnämnden gällande införande av spärrar enligt patientdatalagen.

  
Mikael Ohrling  
Sjukvårdsdirektör

Stefan Kallström-Jansson  
Chefläkare

Bifogas:  
Patientnämndsärende gällande införande av spärrar enligt patientdatalagen.







Aleris

Patientnämnden  
Eva Lannerö  
Box 17535  
118 91 Stockholm

**Svar på principärende gällande införande av spärrar enligt patientdatalagen, dnr PaN V1308-03608-30 och PaN V1312-05381-54**

Aleris emottog ett ärende från i juni 2014 där Patientnämnden begär skriftlig återföring avseende hur man möjliggör att patienter genast kan få infört spärrar enligt patientdatalagen.

När det gäller spärrar enligt patientdatalagen har Aleris för ändamålet en gemensam rutin som gäller för samtliga sjukvårdsverksamheter samt en tillhörande blankett. Rutinen styr handhavandet vid spärr av uppgifter i journalsystemet samt vid upphävande av spärr. Blanketten fylls i av patienten när denne begär spärr av uppgifter.

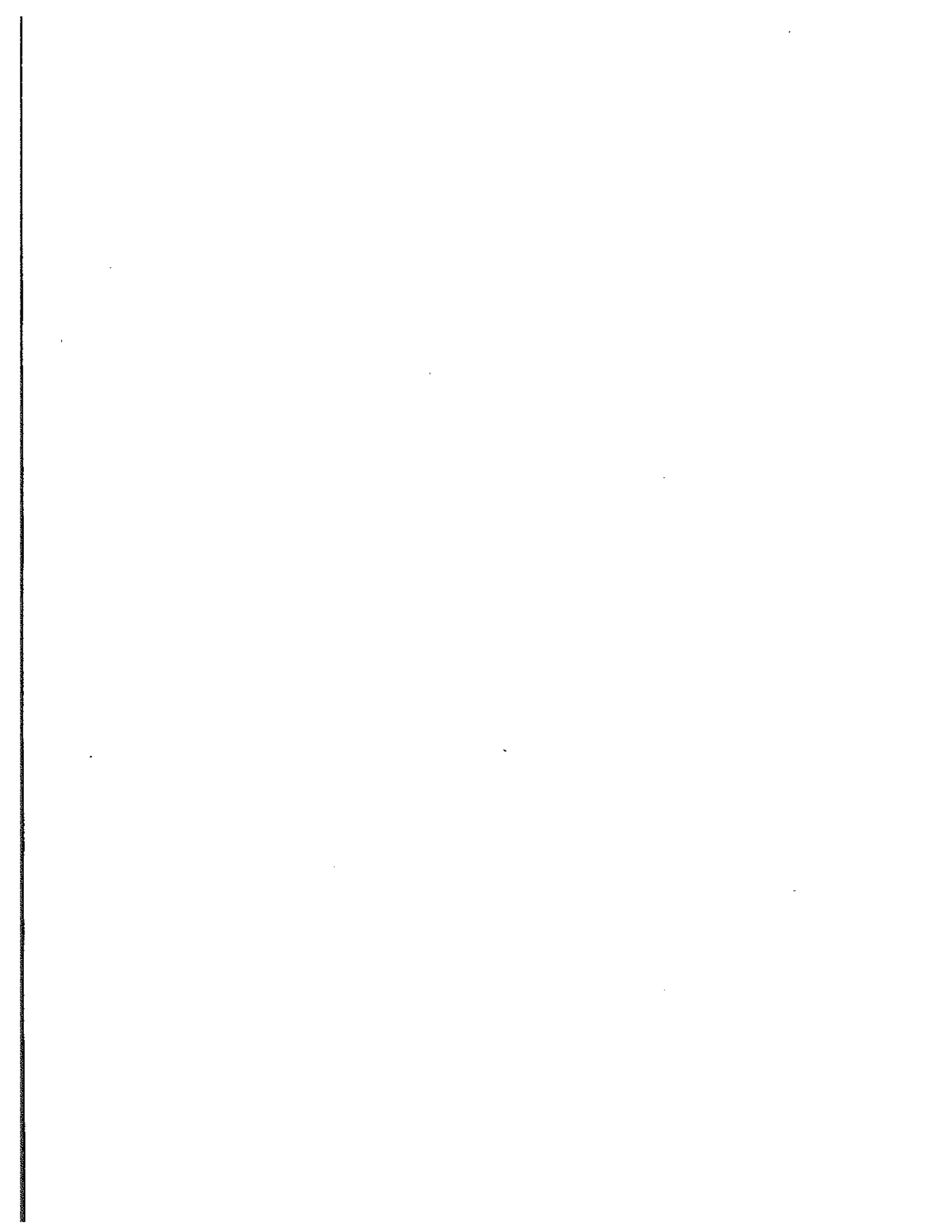
Aleris har gått igenom ärendet och tagit till oss av innebörden i beslutet från Datainspektionen som framgår däri. Utifrån detta har vi ändrat i rutinen och blanketten och tagit bort kravet om att patienten ska erhålla information om spärrar av uppgifter samt kravet på ID-kontroll. Detta innebär att patienter som begär spärr av sina uppgifter i journal inte behöver erhålla informationen samt att de inte behöver komma till mottagningen och legitimera sig för att få sina uppgifter spärrade.

Om ni önskar någon ytterligare information eller har frågor är ni välkomna att höra av er,

Stockholm den 2014-09-25

Med vänlig hälsning

P-O Persson  
Kvalitets- och miljöansvarig,  
Sjukvård Sverige



Patientnämnden, Stockholms läns landsting  
Box 17535  
118 91 STOCKHOLM

Göteborg 2014-09-26

**Ärende PaN V1308-0360830, 1312-05381-54**

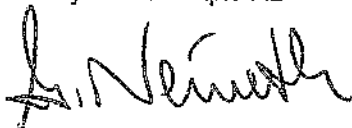
Med anledning av patientnämndens begäran om skriftlig beskrivning av rutiner som möjliggör att patienter genast kan få infört journalspärren enligt patientdatalagen så bifogar vi våra rutiner för detta. Capio har en starkt decentraliserad organisation och verksamhetsstyrning varför den exakta rutinen och formuleringen kan skilja sig åt mellan olika bolag och verksamhetstyper. Vi bifogar den rutin som används för majoriteten av våra enheter som nyttjar TakeCare. Rutinerna omfattar följande två dokument:

- en instruktion och rutinbeskrivning till personalen
- en informationsblankett till patienten och formulär för ansökan om journalspärren

Om så önskas redogör Capio för rutinerna på enhetsnivå och vi ber er att återkomma om det är aktuellt.

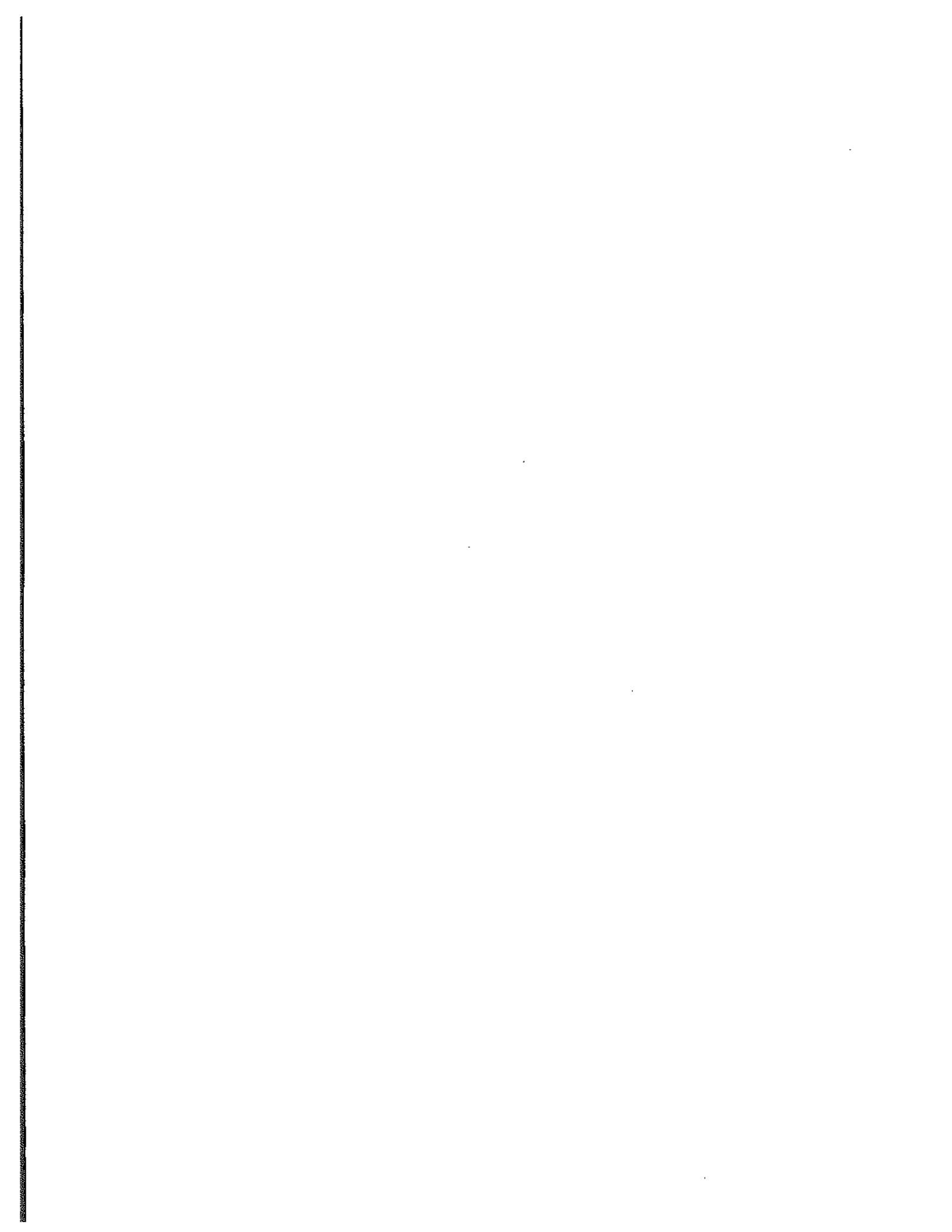
Vid eventuella frågor vänligen kontakta Victoria Bohlin, 0768-724819,  
[victoria.bohlin@capio.com](mailto:victoria.bohlin@capio.com).

För styrelsen i Capio AB



Gunnar Németh  
Vice styrelseordförande

Bil



## **Patientinformation vid begäran om spärr i journalen**

Enligt patientdatalagen, som trädde i kraft den 1 juli 2008, kan du som patient begära att uppgifter spärras i en sammanhållen journal. Journalsystemet TakeCare kan nu spärra uppgifter för insyn från vårdgivare utanför ett visst verksamhetsområde. Detta gäller även läkemedelsjournal och varningar som normalt är synliga i den sammanhållna journalen över verksamhetsområdena.

Det innebär i praktiken att:

- Vårdgivare måste ha ditt samtycke för att läsa journal från andra vårdgivare.
- Du bestämmer själv om journal hos en vårdgivare ska vara synlig för andra vårdgivare.
- Du kan inte spärra journalens olika delar inom en och samma vårdenhet, till exempel inom en vårdcentral, och Du kan inte spärra Din journal för enskild vårdgivare på vårdenheten.

### **Vad innebär sammanhållen journalföring inom hälso- och sjukvården?**

#### **Journaler över organisationsgränser**

All vård av patienter journalförs. Uppgifterna behövs för att kunna ge en god och säker vård. Patientdatalagen ger hälso- och sjukvårdspersonal möjlighet att över organisationsgränser, ta del av patientjournaler genom så kallad sammanhållen journalföring. Journalen ger hälso- och sjukvårdspersonal viktig medicinsk information så att du som patient snabbare kan få en god och säker vård. Dessutom slipper du upprepa din vårdhistoria när du kommer till en ny vårdgivare.

#### **Vem får läsa**

Det är bara personal som du har en aktuell patientrelation med som efter att du gett ditt samtycke har rätt att läsa din journal. All hälso- och sjukvårdspersonal har tystnadsplikt och det går alltid att i en så kallad logglista spåra vilka som läst journalen.

#### **Du kan spärra uppgifter**

Om du inte vill att dina uppgifter ska vara tillgängliga i en sammanhållen journalföring mellan olika vårdgivare kan du begära att de spärras. Men då ansvarar du själv för att vårdpersonalen informeras om det som behövs för din vård. Ångrar du dig måste du begära att spärran tas bort. Som vårdnadshavare har du inte rätt att spärra uppgifter om dina barn. Uppgifter kan spärras på två olika nivåer. Spärr kan läggas inom vårdgivaren eller inom den så kallade spärrgruppen (= inom enheten).



## Spärr av uppgifter i patientjournal

Jag motsätter mig att uppgifter som finns i min patientjournal delas mellan olikavårdgivare/vårdenheter. Därför vill jag spärra uppgifterna inom ramen för sammanhållen journalföring. Jag är införstådd med att jag i och med spärrningen av uppgifterna i journalen själv ansvarar för att informera sjukvårdspersonalen om det de behöver veta.

- Jag vill spärra dessa uppgifter från nedan angivet datum

- Journaldokument
- Läkemedelsjournal
- VMI (Viktig Medicinsk Information)

- Jag vill spärra journalen på följande spärrnivå:

- Inom vårdgivaren
- Inom enheten

Enhet journal ska spärras på	
Datum för begäran	
Namn	
Personnummer	

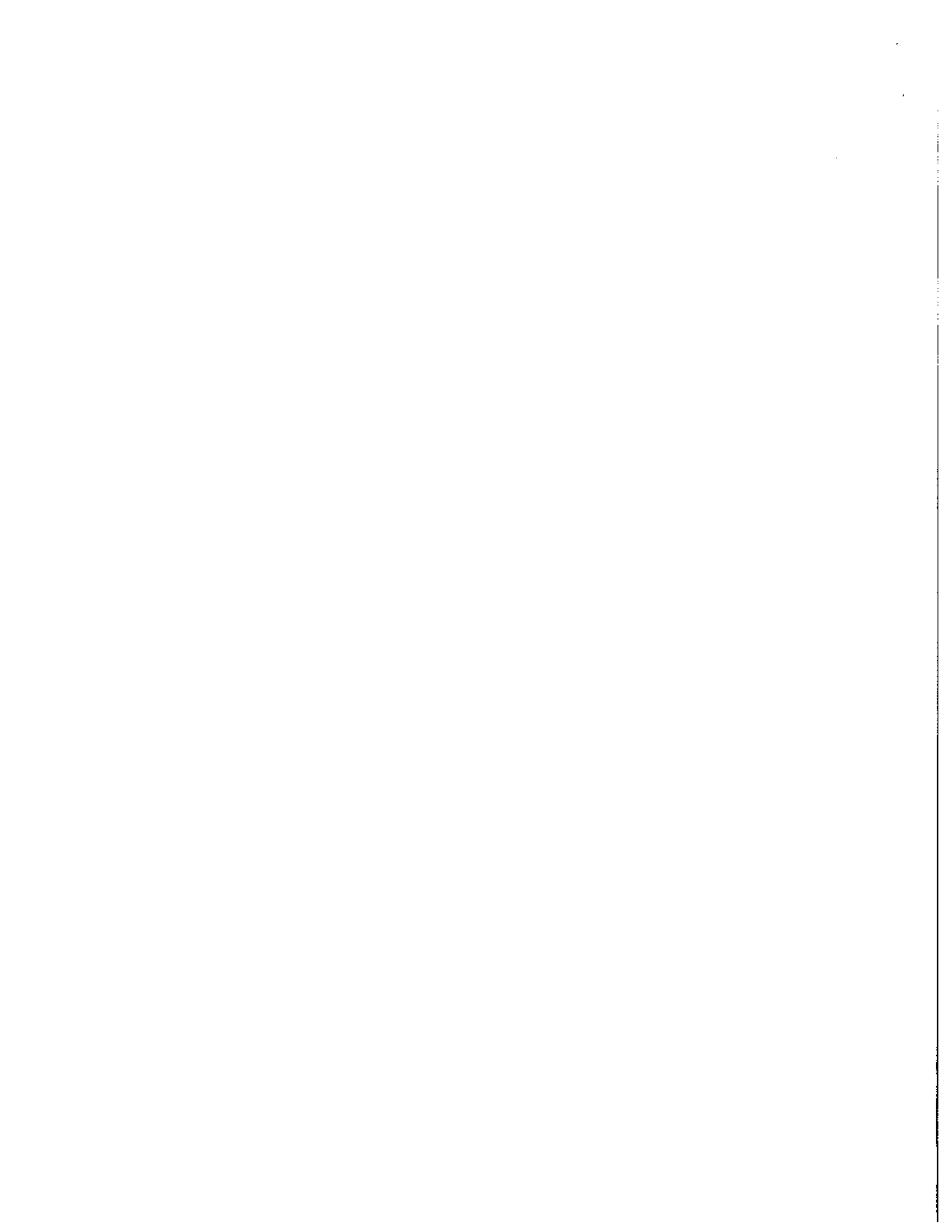
.....  
Underskrift/namnsteckning

---

Ifylles av enheten:

Patienten informerad av	
Spärrad datum	
Spärrad av	





## Borttagning av spärr av uppgifter i patientjournal

Enhet spärr ska tas bort på	
Datum för begäran	
Namn	
Personnummer	

.....  
Underskrift/namnsteckning

\_\_\_\_\_

Ifylles av enheten:

Borttag spärra datum	
Borttag spärra av	

Blanketten sparas på enheten.



## Spärra journal TakeCare

### Syfte

Tydliggöra och dokumentera ansvarsuppgifter vid begäran om spärr av Journaluppgift i TakeCare.

Vårdgivarspärr innebär att information om patienten enbart finns tillgänglig inom vårdgivaren.

Vårdnadshavare kan inte spärra sitt barns journaluppgifter. Barn under 18 år kan, vid tillräcklig mognad, själv begära spärr av sina journaluppgifter. Behandlande läkare, psykolog eller motsvarande avgör om barnet är moget nog att själv bestämma om spärrning.

### Genomförande

I Take Care kan en spärr upprättas på två organisatoriska nivåer:

- Vårdgivarnivå. Patientens journal blir tillgänglig endast för den egna vårdgivarens vårdpersonal (dvs. för Cario Sjukvård). För vårdpersonal från övriga vårdgivare är informationen spärrad.
- Spärrgruppsnivå. Inom Cario Sjukvård utgör varje klinik/vårdcentral (motsv) en spärrgrupp. Patientens journal blir endast synlig för vårdpersonal på de vårdenheter som ingår i spärrgruppen.

Läkemedel och viktig medicinsk information (VMI) kan undantas, alternativt spärras på respektive organisatorisk nivå. Resultatenhetschef eller av resultatenhetschef utsedd person är lokalt spärransvarig. Helpdesk lägger in behörighet i TakeCare på beställning. Spärr kan enbart läggas och tas bort på egen spärrgrupp om:

1. Patienten tar initiativ till att lägga spärr.
2. Vårdpersonal ger patienten informationsbrev om spärr av journaluppgift (+ ev frankerat svarskuvert) och informerar att patienten kommer att bli kontaktad av medicinskt ansvarig läkare.
3. Medicinskt ansvarig läkare (MAL) meddelas enligt lokal rutin. MAL ansvarar för att Journalanteckning görs.
4. Medicinskt ansvarig läkare kontaktar patienten och ger kompletterande information om innebörden av att spärra journalinformation, samt vilka valmöjligheter som finns avseende läkemedelsinformation och VMI (Viktig Medicinsk Information). Detta för att säkerställa att patienten gör ett välgrundat beslut om att spärra sina uppgifter.
5. Om patienten kvarstår vid sitt beslut skickas eller lämnas sidan 2 av informationsbrevet (Dokumentnamn: Spärr Journal Patientinformation Cario Sjukvård).



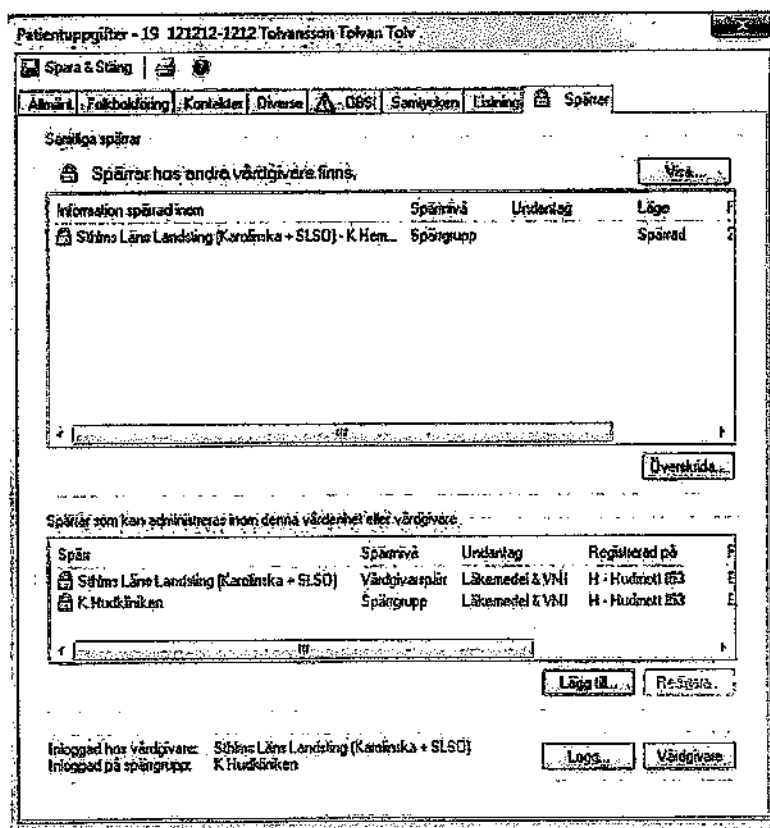
## Spärra journal TakeCare

### Spärra i TakeCare

I fliken *Spärrar* visas patientens eventuella spärrar i patientjournalen. En spärr i patientjournalen innebär att användare inte får se all information inom den sammanhållna journalen. En spärr i en patientjournal visas med symbolen för ett hänglås.

Hänglås i Läkemedelsjournalen visar att läkemedel ordinerat på vårdenhet, som patient lagt spärr inom, inte visas i läkemedelsjournalen inom andra vårdenheter.

Hänglås i Viktig Medicinsk Information (VMI) visar att information införd på VMI på vårdenhet, som patient lagt spärr inom, inte visas i VMI inom andra vårdenheter.



Patientuppgifter - 19 121212-1212 Tolvanion Tolvan Tolv

Spara & Stäng

Ämnat | Folkbokföring | Kontakter | Diverse | OBS! | Samtycken | Läkning | Spärrar

Samtliga spärrar

Spärrar hos andra vårdgivare finns.

Information spärrad inom	Spärrnivå	Underslag	Läge
Sörms Läro Länding (Karolinska + SLSO) - K.Hem...	Spärrgrupp		Spärrad

Spärrar som kan administreras inom denna vårdenhet eller vårdgivare

Spärr	Spärrnivå	Underslag	Registrerad på
Sörms Läro Länding (Karolinska + SLSO)	Vårdgivarspärr	Läkemedel & VMI	H - Hudnett B3
K.Hudkänken	Spärrgrupp	Läkemedel & VMI	H - Hudnett B3

Inloggad hos vårdgivare: Sörms Läro Länding (Karolinska + SLSO)  
Inloggad på spärrgrupp: K.Hudkänken

I fältet *Samtliga spärrar* visas spärrar som är upplagda på andra enheter och som inte kan administreras på den vårdenhet där man är inloggad. Här kan också spärrar hos andra vårdgivare visas.

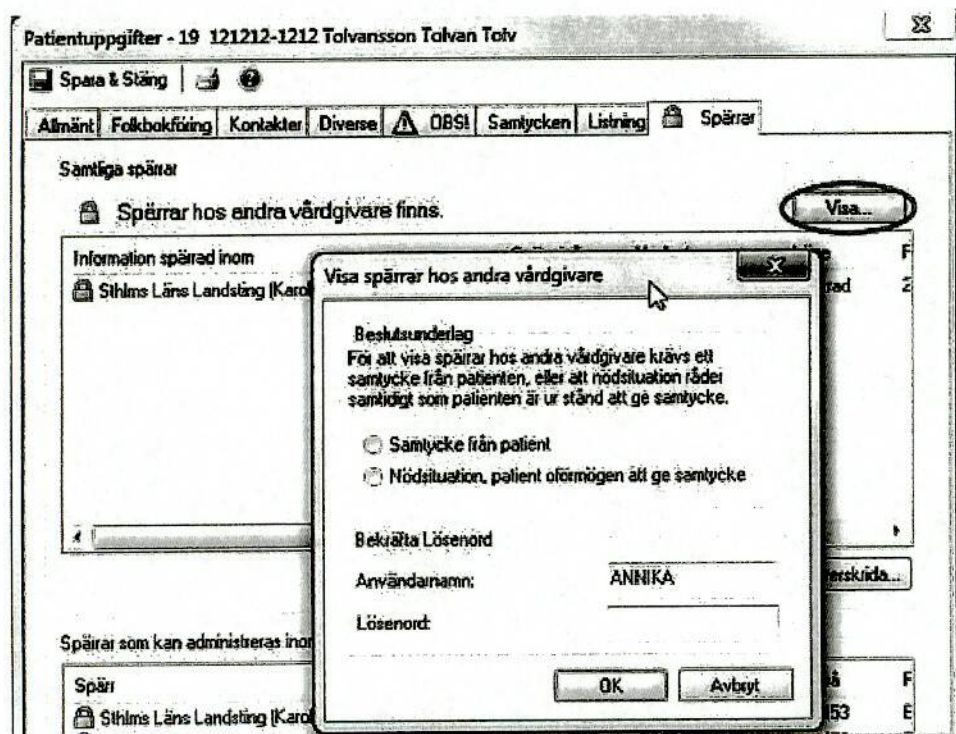
I fältet *Spärrar som kan administreras inom denna vårdenhet eller vårdgivare* visas spärrar som är upplagda på den egna vårdenheten, dvs vårdgivarspärr eller spärr inom egen spärrgrupp.



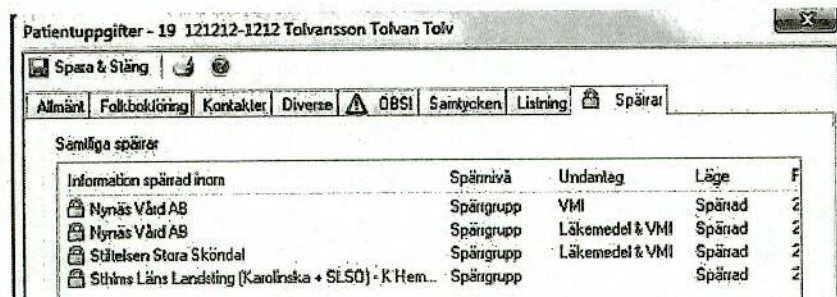
## Spärra journal TakeCare

### Visa spärrar

Om spärr hos annan vårdgivare finns visas det med texten *Spärrar hos andra vårdgivare finns*. För att visa spärrar hos andra vårdgivare krävs ett samtycke från patient eller att nödsituation råder samtidigt som patienten är ur stånd att ge samtycke.

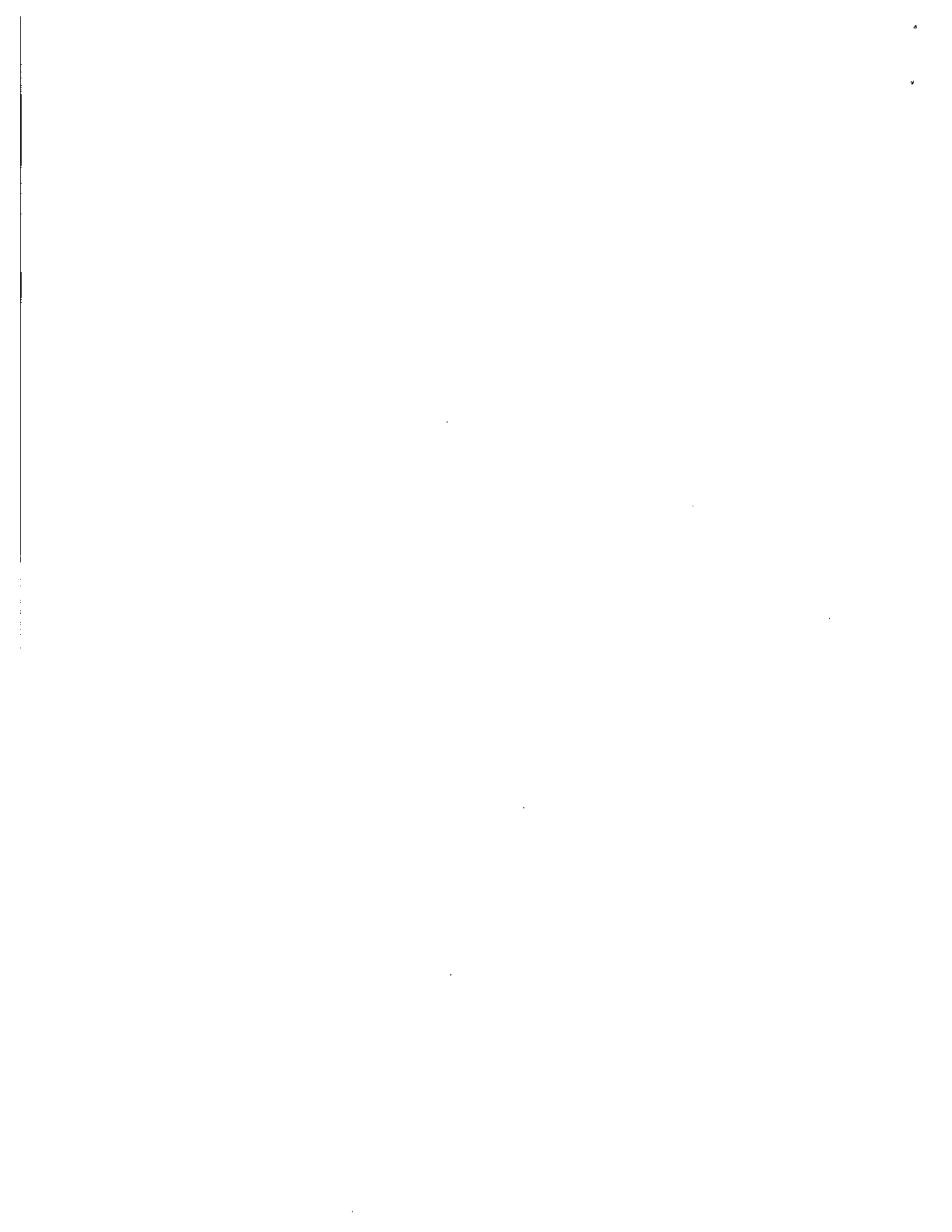


1. Välj *Visa*.
2. Välj samtycke från patient eller nödsituation.
3. Ange lösenord.
4. Välj *OK*



5. Samtliga vårdgivare med spärrar listas.

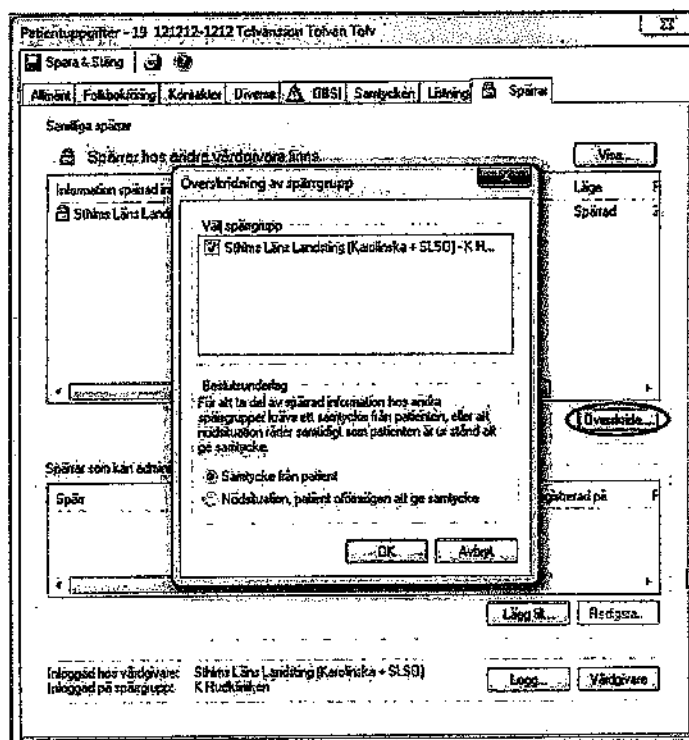




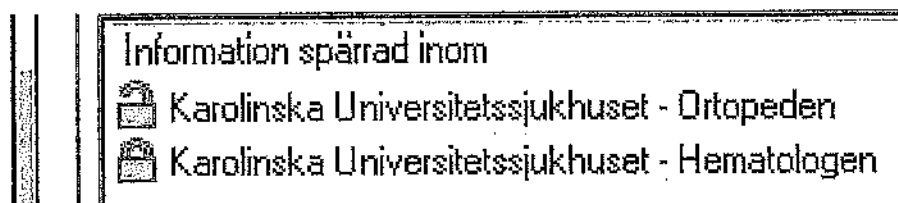
## Spärra journal TakeCare

### Överskrid spärrar

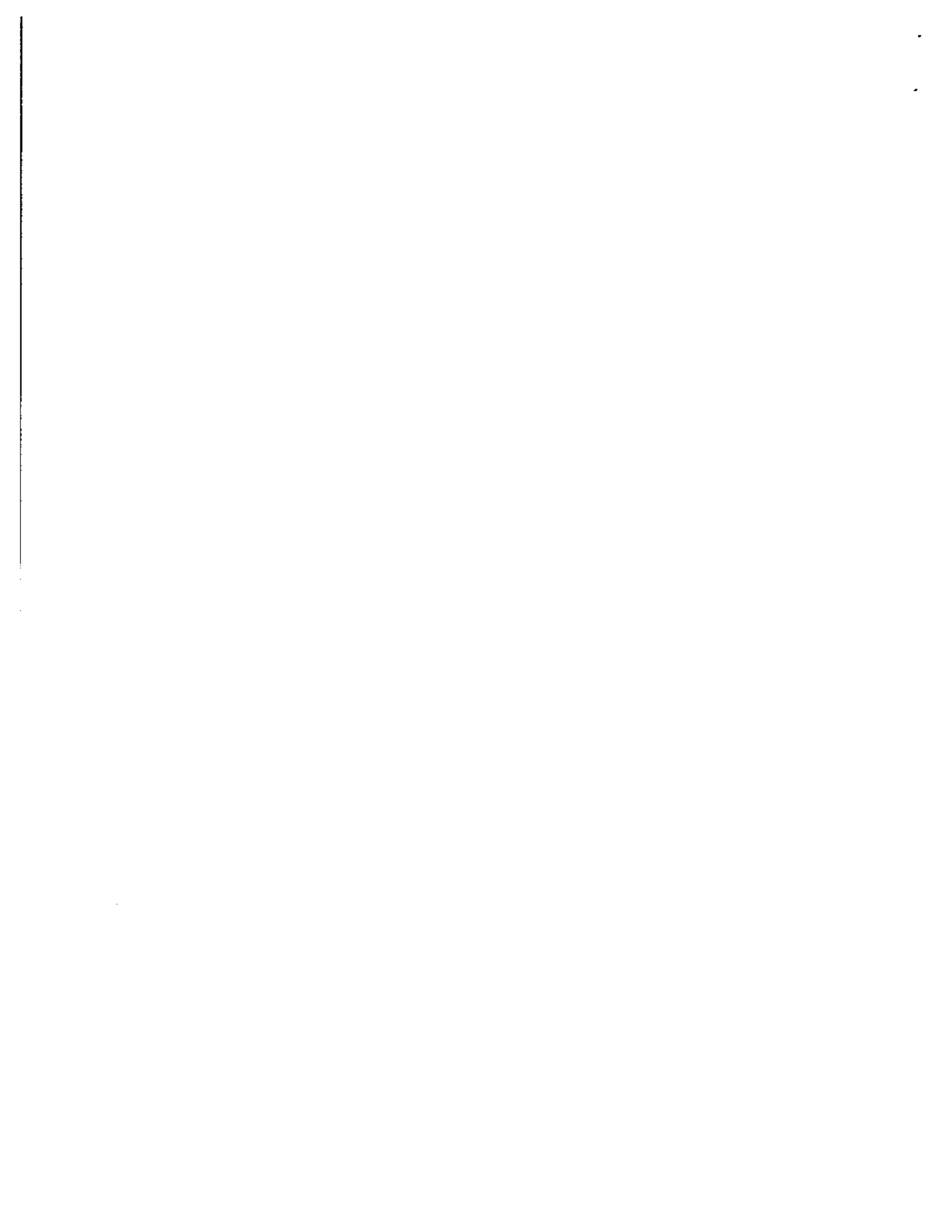
För att ta del av spärrad information hos andra spärrgrupper krävs ett samtycke från patienten, eller att nödsituation råder samtidigt som patienten är ur stånd att ge samtycke. Spärrar hos andra vårdgivare kan inte hävas eller överskridas.



1. Välj **Överskrida**.
2. Välj spärrgrupp.
3. Välj samtycke från patient eller nödsituation.
4. Välj **OK**



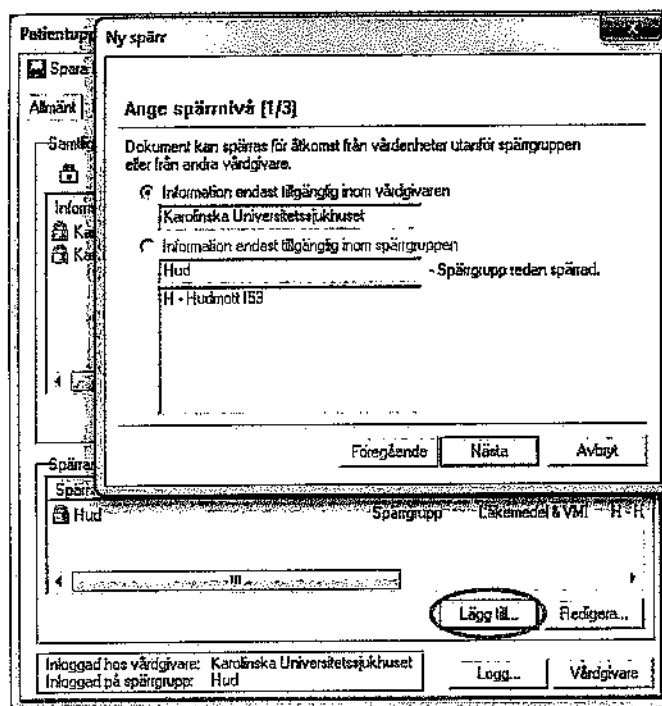
5. Hänglåset är nu öppet framför den spärrgrupp vars spärr är hävd.



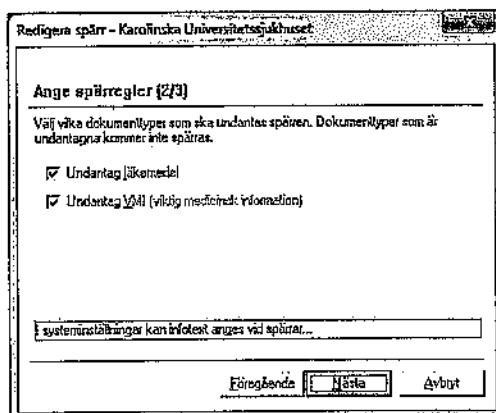
## Spärra journal TakeCare

### Lägg till spärr

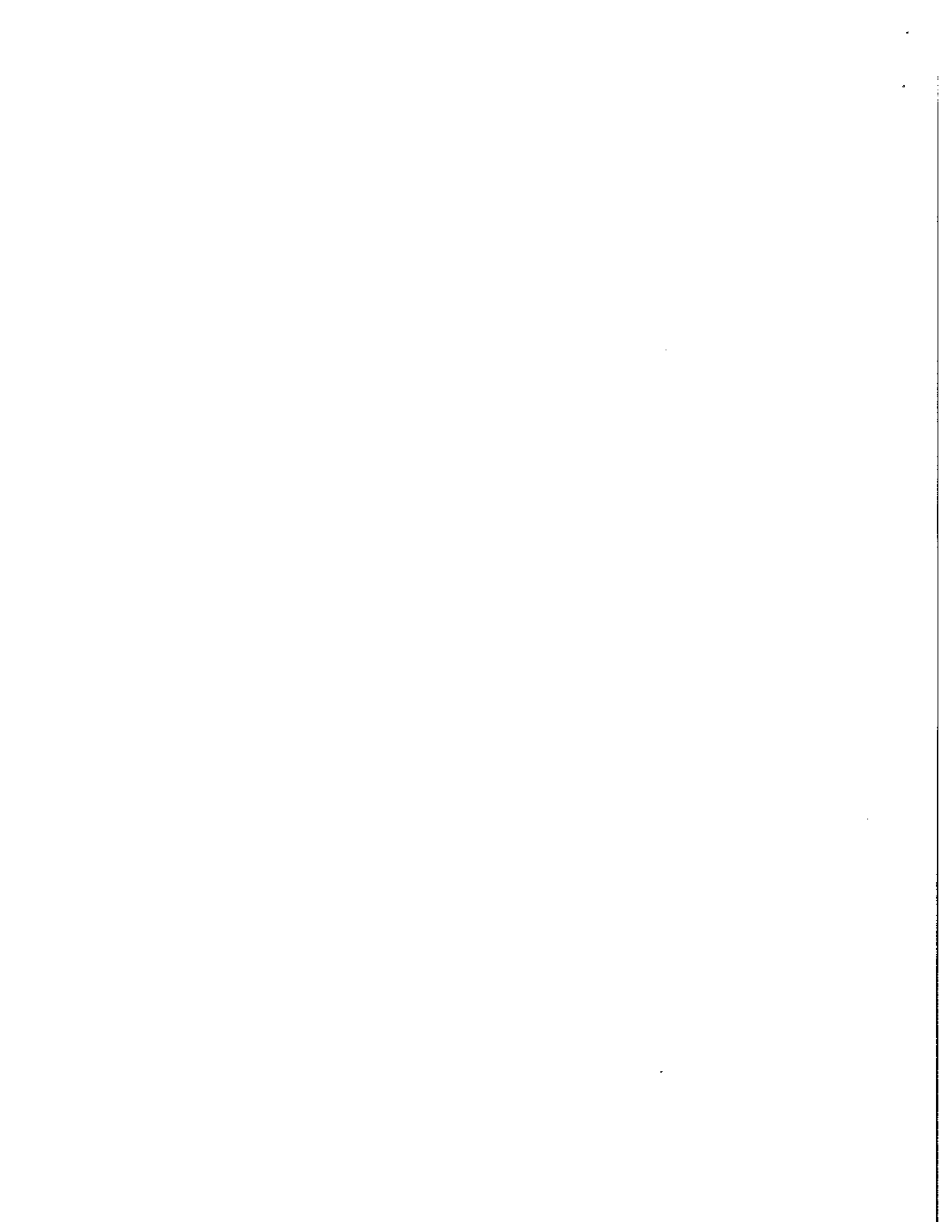
Dokument kan spärras för åtkomst från vårdenheter utanför spärrgruppen eller från andra vårdgivare (t.ex. ett annat sjukhus). För att kunna lägga upp en spärr på nivå spärrgrupp krävs att den vårdenhet man är inloggad på ingår i en spärrgrupp. Den informationen som skapas på vårdenheten är då endast synlig för användare som är inloggad på någon av de vårdenheter som ingår i spärrgruppen.



1. Välj *Lägg till*.
2. Välj spärr inom Vårdgivaren eller spärrgruppen (i exemplet ovan är valbar spärrgrupp redan spärrad).
3. Välj *Nästa*.



4. Ange eventuella undantag från spärr och välj *Nästa*.



## Spärra journal TakeCare

Ny spärr

**Bekräfta ändringar (3/3)**



<b>Åtgärd</b>	Ny spärr
<b>Spärrnivå</b>	Vårdgivare
<b>Undantag</b>	Läkemedel & VMI
<b>Vårdgivare</b>	Karolinska Universitetssjukhuset
<b>Registrerad av</b>	Göran Nilsson
<b>Registrerad på</b>	H - Hudmott 153

Klicka på slutför för att avsluta

Föregående **Slutför** Avbryt

5. Läs igenom villkoren för spärr och välj Slutför för att bekräfta ändringar.

Spärrar som kan administreras inom denna vårdenhet eller vårdgivare

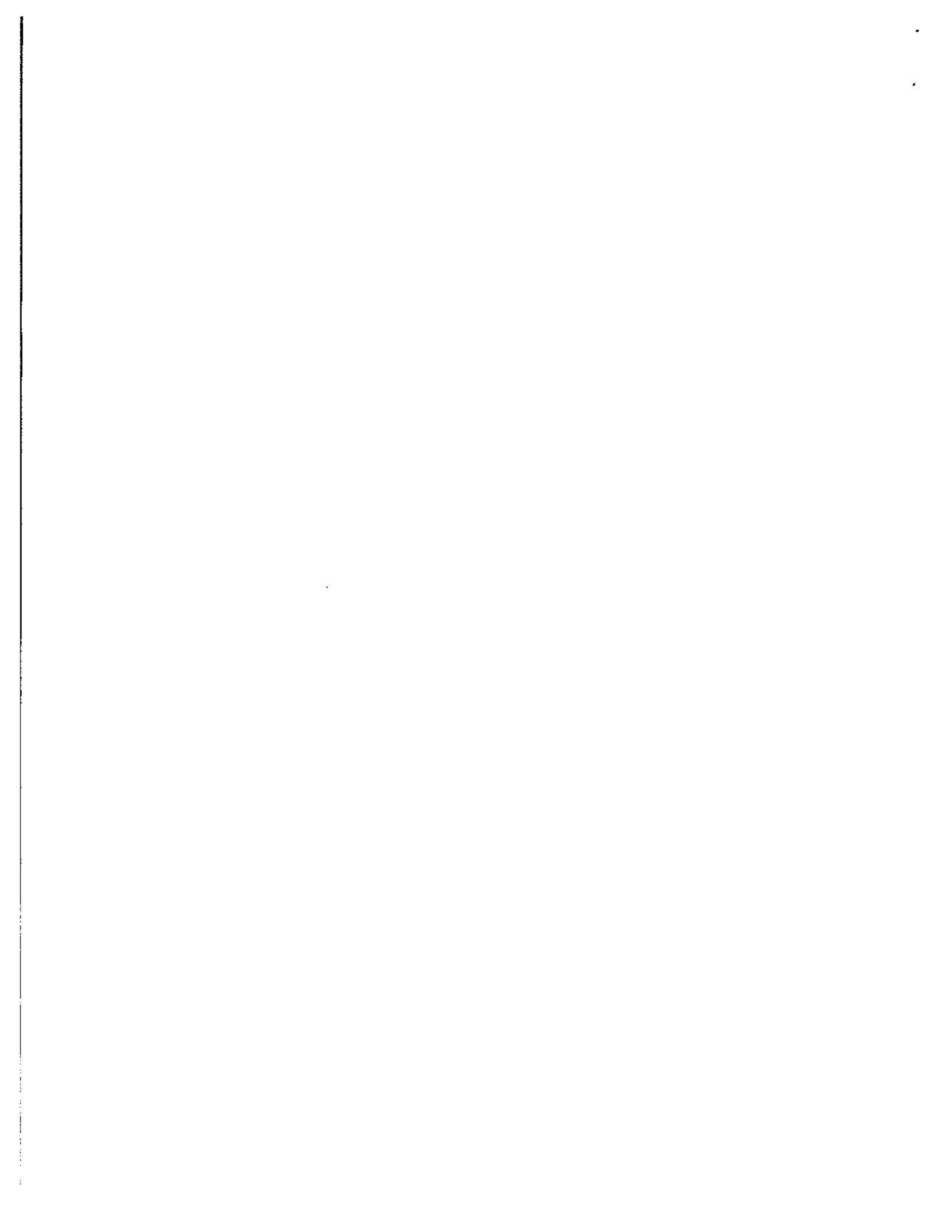
Spärr	Spärrnivå	Undantag	Regis
 Karolinska Universitetssjukhuset	Vårdgivarspärr	Läkemedel & VMI	H - H
 Hud	Spärrgrupp	Läkemedel & VMI	H - H

Lägg till... Redigera...

Inloggad hos vårdgivare: Karolinska Universitetssjukhuset  
Inloggad på spärrgrupp: Hud

Logg... Vårdgivare

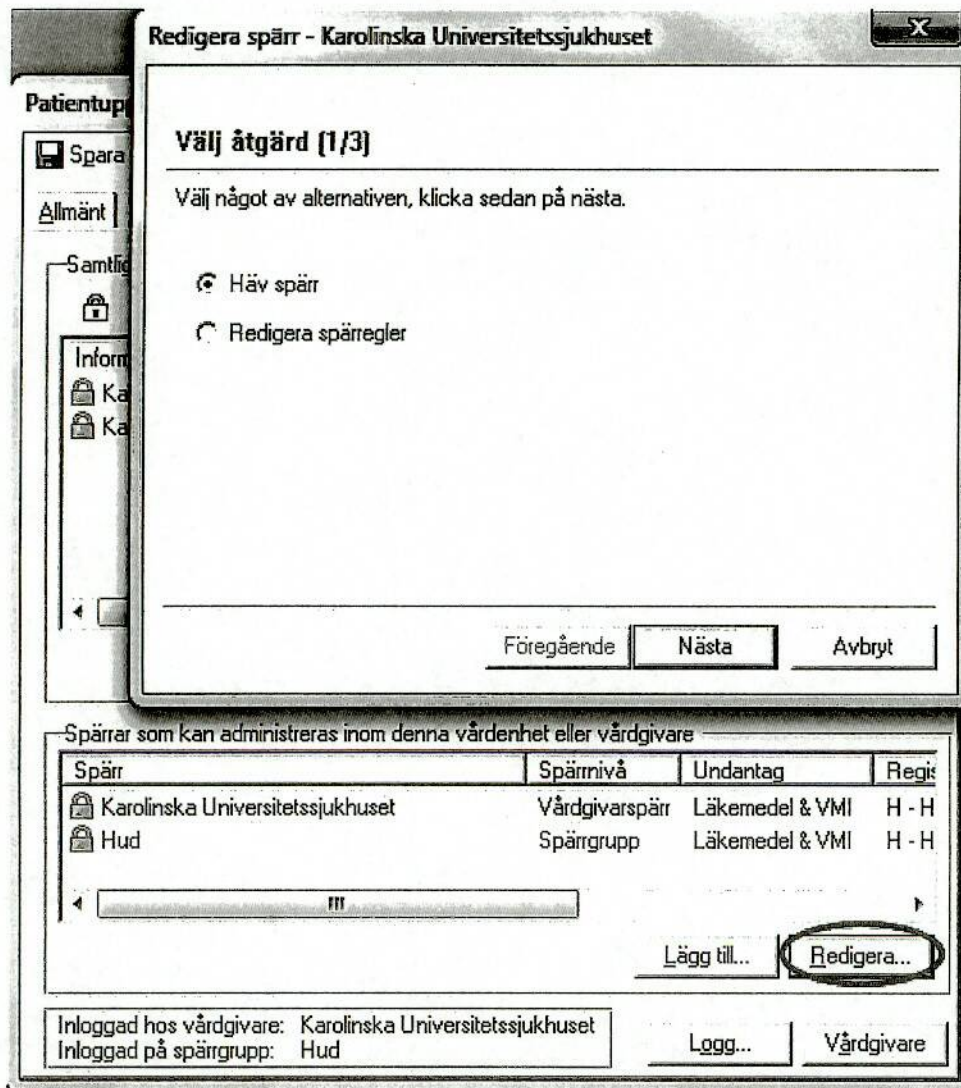
6. Under Spärrar som kan administreras inom denna vårdenhet eller vårdgivare visas nu den nya spärren.



## Spärra journal TakeCare

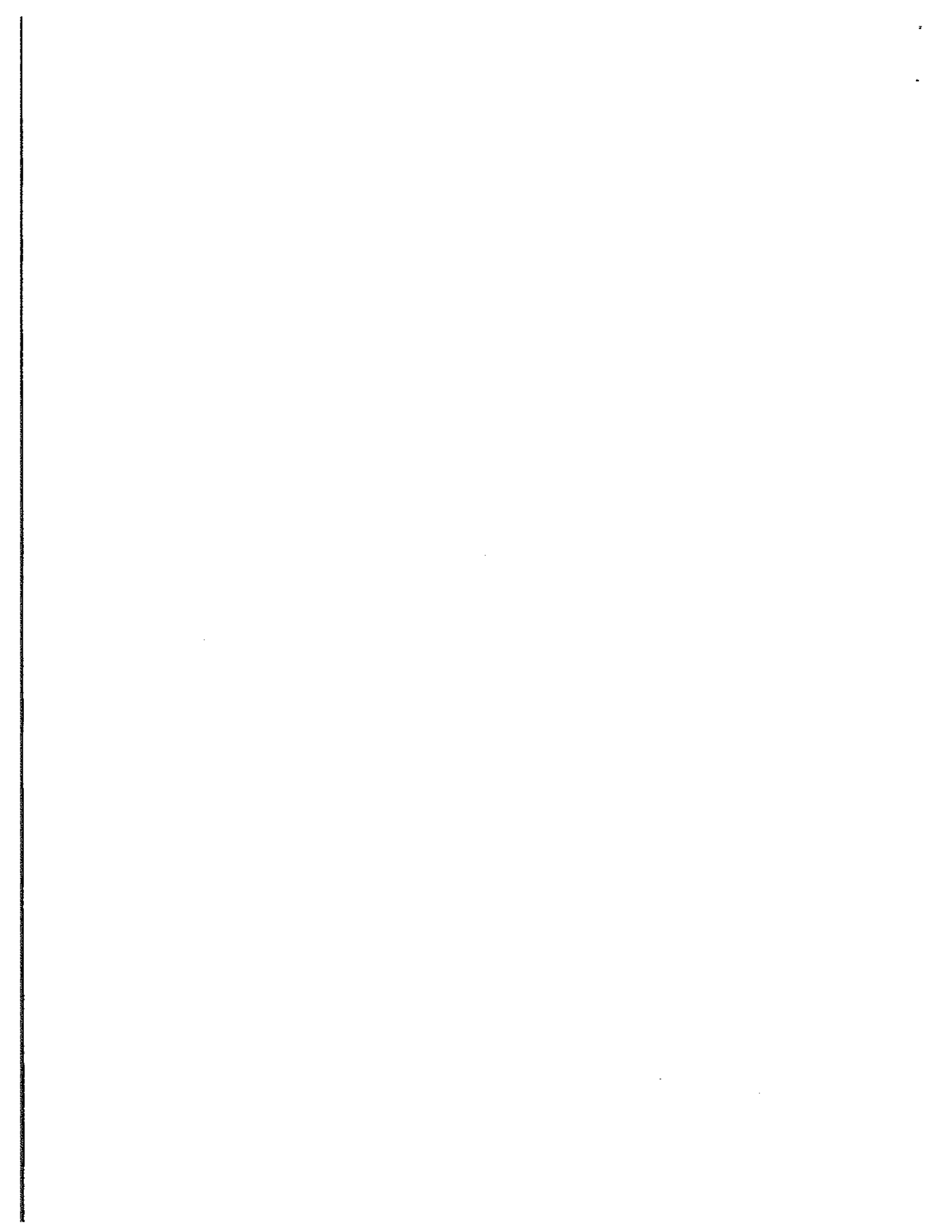
### Redigera spärr

Spärrar som kan administreras inom denna vårdenhet eller vårdgivare kan redigeras och hävas.



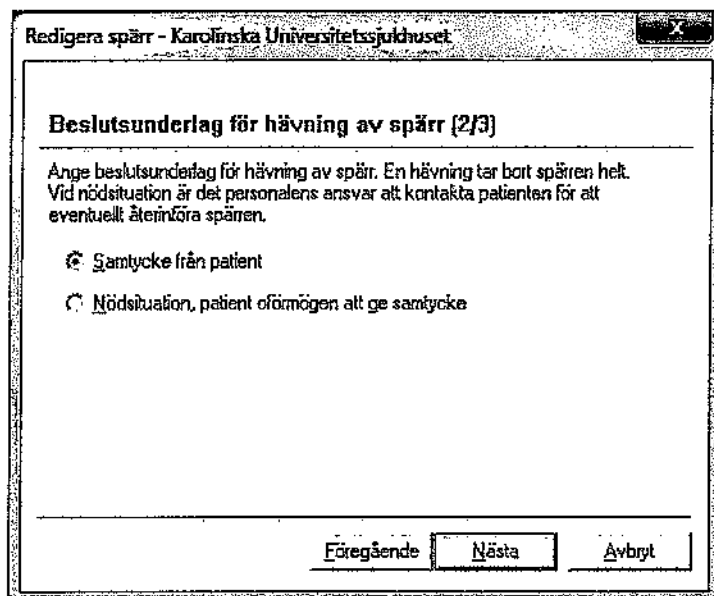
1. Markera spärr som ska redigeras.
2. Välj *Redigera*.
3. Välj om spärren ska hävas eller spärrregler redigeras.
4. Välj *Nästa*.





## Spärra journal TakeCare

Om spärr ska hävas (punkt 5-7)



Redigera spärr - Karolinska Universitetssjukhuset

**Beslutsunderlag för hävning av spärr (2/3)**

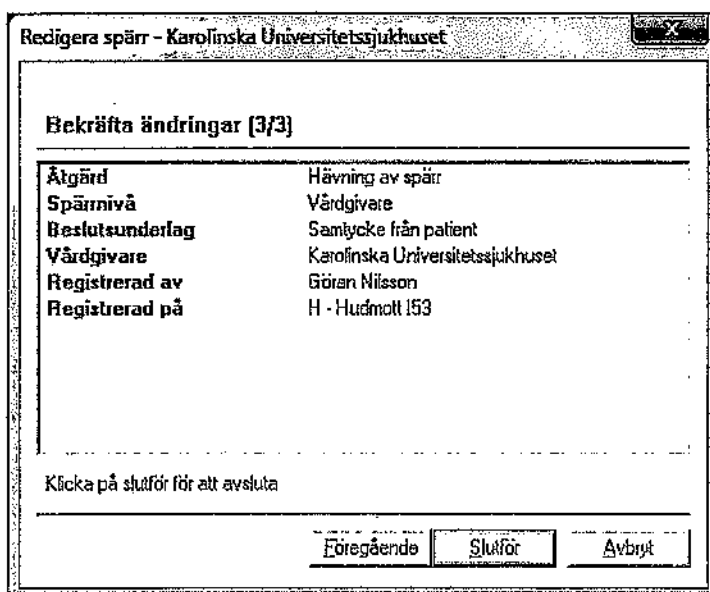
Ange beslutsunderlag för hävning av spärr. En hävning tar bort spärren helt. Vid nödsituation är det personalens ansvar att kontakta patienten för att eventuellt återinföra spärren.

Samtycke från patient

Nödsituation, patient oförmögen att ge samtycke

Föregående **Nästa** Avbryt

5. Ange beslutsunderlag om spärren ska hävas
6. Välj Nästa



Redigera spärr - Karolinska Universitetssjukhuset

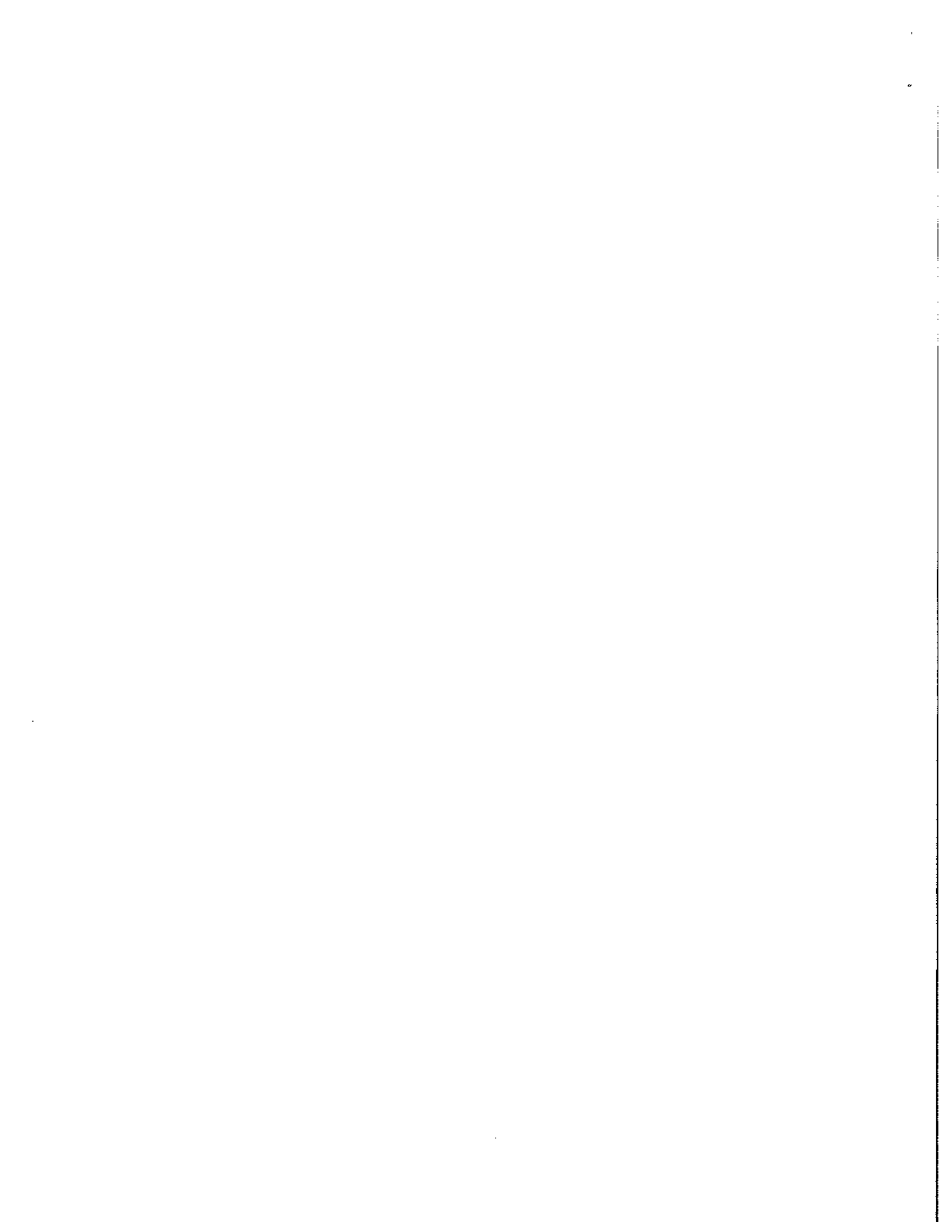
**Bekräfta ändringar (3/3)**

Åtgärd	Hävning av spärr
Spännivå	Vårdgivare
Beslutsunderlag	Samtycke från patient
Vårdgivare	Karolinska Universitetssjukhuset
Registrerad av	Göran Nilsson
Registrerad på	H - Hudmott 153

Klicka på slutför för att avsluta

Föregående **Slutför** Avbryt

7. Läs igenom villkoren för redigering av spärr och välj *Slutför* för att bekräfta ändringar



## Spärra journal TakeCare

Om spärr ska hävas (punkt 5-7)

Redigera spärr - Carema Primärvård AB

**Ange spärrregler [2/3]**

Välj vilka dokumenttyper som ska undantas spärrer. Dokumenttyper som är undantagna kommer inte spärras.

- Undantag läkemedelsjournalen
- Undantag VMI (viktig medicinsk information)

Föregående   Nästa   Avbryt

8. Ange beslutsunderlag om spärrer ska hävas.

9. Välj *Nästa*.

10. Välj *Slutför*.

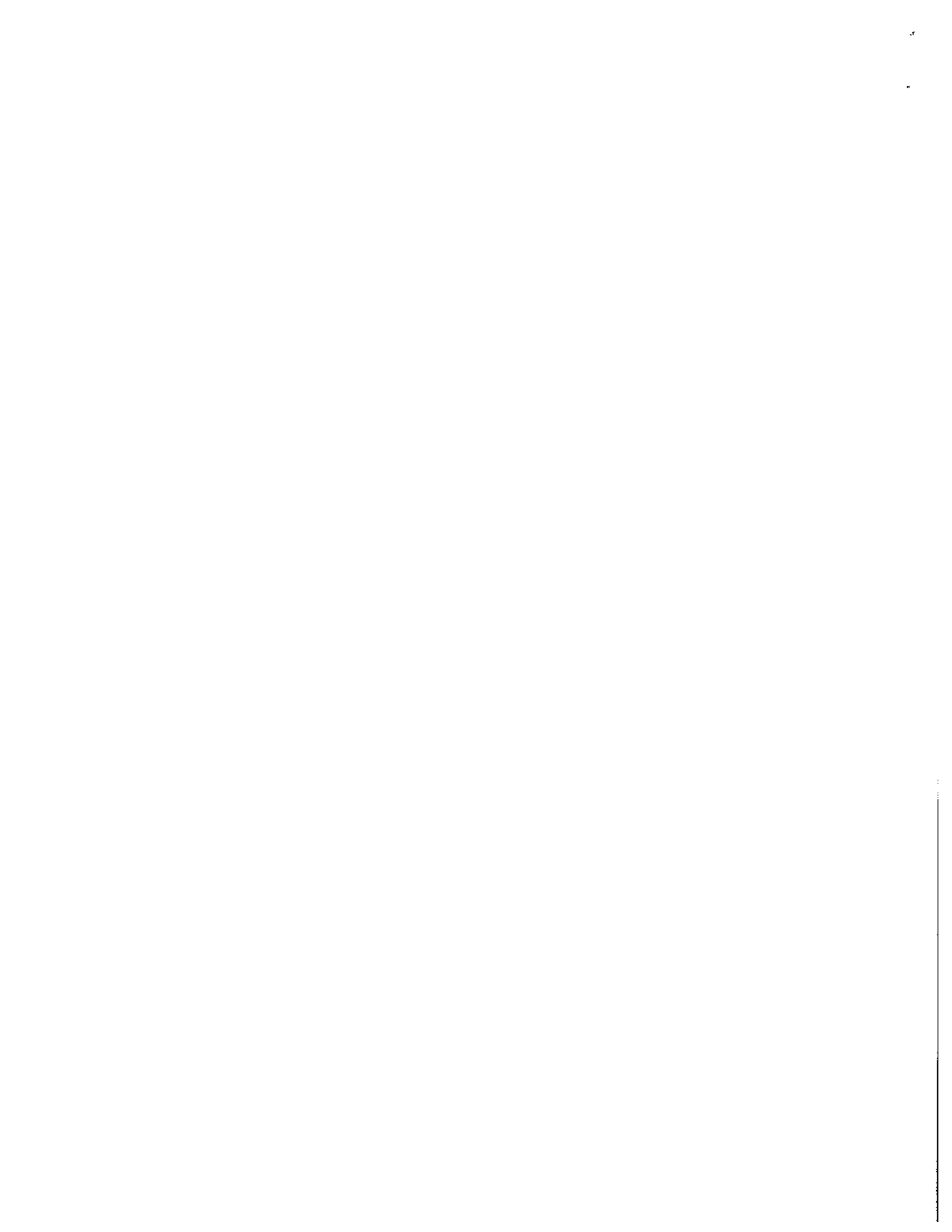
Redigera spärr - Carema Primärvård AB

**Bekräfta ändringar [3/3]**

Åtgärd	Redigera spärr
Spärrnivå	Vårdgivare
Undantag	Läkemedel & VMI
Vårdgivare	Carema Primärvård AB
Registrerad av	Minni Ekstrand
Registrerad på	Vårdcentralen Slussen

Klicka på slutför för att avsluta

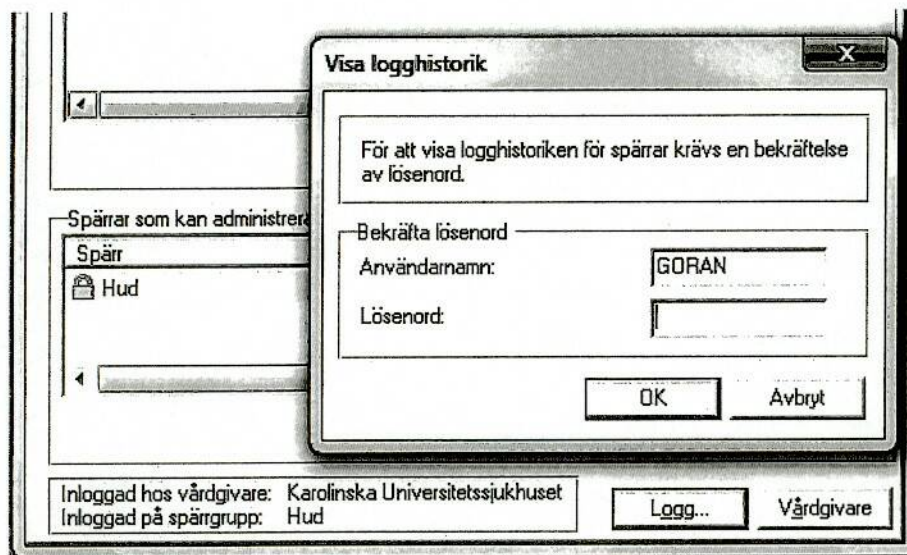
Föregående   Slutför   Avbryt



## Spärra journal TakeCare

### Logghistorik

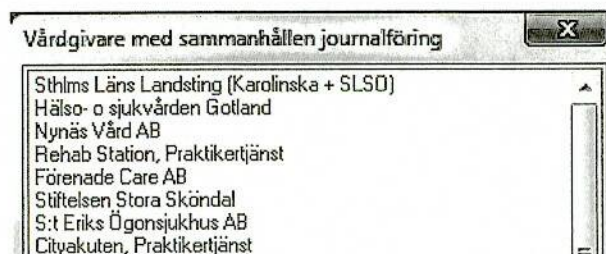
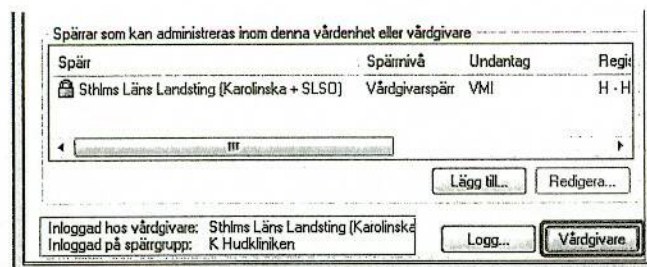
Samtliga ändringar som utförs i spärrfunktionen loggas. För att ta del av denna information krävs särskild behörighet.



1. Välj *Logg*.
2. Ange lösenord för att få tillgång till logglistan.
3. Välj *OK*.

### Vårdgivare

Välj *Vårdgivare* för att lista samtliga vårdgivare som ingår i den sammanhållna journalföringen.





2014-09-09

Bilaga 9

1(1)

## **Patientnämndsärende gällande införande av spärrar enligt patientdatalagen**

PaN V 1308-03608-30, PaN V 1312-05381-54

För Praktikertjänsts verksamheter med sammanhållen journalföring finns rutin för hur begäran om spärr hanteras i Praktikertjänsts ledningssystem.

Rutinerna i ledningssystemet är tillgängliga för samtliga medarbetare på vårt intranät "Insikt". Rutinerna revideras och uppdateras minst en gång om året.

Rutinmall för hantering av spärr bifogas.

Med vänlig hälsning

PRAKTIKERTJÄNST AB  
Hälso- och sjukvård



Elisabet Linder





## **Rutin för spärr av uppgifter i sammanhållen journal**

Vårdpersonal informerar patienten om konsekvenser av att spärra sin journal och informerar om att man kan göra undantag av att spärra läkemedelsjournalen och viktig medicinsk information. Spärr av minderårig måste föregås av samtal och bedömning. Spärren sätts samma dag eller senast nästkommande dag blanketten skrivits på.

1. Vårdpersonal ger information till patient om konsekvenserna av att spärra sin journal.
2. Patienten får legitimera sig
3. Patienten får en blankett att fylla i och skriva under.
4. Blanketten lämnas till xx (vem) som sätter spärren i datajournalen.
5. Blanketten sparas xx (var)
6. Om patienten önskar skickas en bekräftelse hem om att önskad spärr är gjord xx (vem)

Patient som önskar spärra journalinformation ska få information om vad spärr innebär och ta del av "Information till patient om patientdatalagen".

### **Patient på mottagningen**

- Den vårdpersonal som har mottagit patientens begäran informerar patienten, lämnar över skriftlig information "Information till patient om patientdatalagen" och fyller i blanketten för hantering av spärr. Blanketten sparas xx ( var)
- Patienten ska visa id-handling och ange vilken sorts spärr som önskas

### **Patient som ringer**

- Om patienten ringer och vill spärra sin journal, ska den som tar emot samtalet informera om vad spärr innebär och skicka hem patientinformation, " Information till patient om patientdatalagen"
- Patienten får sedan komma till receptionen där personal fyller i blankett för hantering av spärr. Blanketten förvaras xx ( var)

- Patienten ska visa id-handling och ange vilken sorts spärr som önskas
- xx (vem) administrerar spärren.

**Länk till blankett** ”Spärr till journalsystem”

**Länk till infomaterial** ”Information till patient om patientdatalagen”

Landstingsstyrelsen

Ankom Stockholms läns landsting
2014 -08- 19
Dnr. LS 1406-0786

Rofel I

## **Patientnämndens förfrågan gällande införande av en central funktion i landstinget dit patienter kan vända sig för att få sina rättigheter enligt patientdatalagen tillgodosedda**

### **Ärendebeskrivning**

Ärendet gäller en förfrågan från patientnämnden om att införa en central funktion i landstinget dit patienter kan vända sig för att få sina rättigheter enligt patientdatalagen tillgodosedda.

### **Beslutsunderlag**

Landstingsdirektörens tjänsteutlåtande den 18 augusti 2014  
Patientnämndens protokollsutdrag den 3 juni 2014  
Patientnämndens förvaltnings tjänsteutlåtande den 13 maj 2014

### **Förslag till beslut**

Landstingsstyrelsen föreslås besluta

att lämna svar till patientnämnden i enlighet med landstingsdirektörens tjänsteutlåtande, ifråga om införande av en central funktion i landstinget dit patienter kan vända sig för att få sina rättigheter enligt patientdatalagen tillgodosedda.

### **Förvaltningens förslag och motivering**

#### *Sammanfattning*

Mot bakgrund av den angelägna frågan som patientnämnden ställer finns det anledning att i landstingets fortsatta arbete med patientuppgifter i olika sammanhang beakta behovet av förstärkt information avseende hantering av patientuppgifter. I det pågående arbetet med tillämpningsanvisningar avseende informationssäkerhet inom vården kommer bland annat patienters rättigheter att beaktas. På längre sikt kommer arbetet med ett nytt systemstöd för vårdinformation även omfatta behovet av en central funktion på det sätt som patientnämnden föreslår. För närvarande föreslås därför inte att det inrättas en central funktion. Det nu pågående arbetet och

den information som faktiskt lämnas till såväl vårdgivare som patienter får för tillfället anses tillgodose behoven.

#### *Bakgrund*

Patientnämnden behandlade vid sitt sammanträde den 3 juni 2014, § 60, ett ärende gällande införande av spärrar enligt patientdatalagen.

Patientnämnden har fått klagomål från patienter som försökt spärra sina journaler eller uppgifter i journalen utan att det gjorts på det sätt de önskat.

Patientnämnden har med anledning av detta riktat en förfrågan till landstingsstyrelsen gällande att införa en central funktion för patienter inom Stockholms läns landsting dit de kan vända sig för att få sina rättigheter enligt patientdatalagen tillgodosedda, såsom exempelvis införande av spärrar.

#### *Övervägande*

##### *Patientdatalagen*

Patientdatalagen (2008:355), PDL, tillämpas vid vårdgivares behandling av personuppgifter inom hälso- och sjukvården. Den ger bland annat vårdgivare möjlighet att ingå i sammanhållen journalföring, vilket innebär att en vårdgivare under vissa förutsättningar får ha direktåtkomst till journaluppgifter som behandlas hos en annan vårdgivare. Innan uppgifter om en patient görs tillgängliga för andra vårdgivare ska patienten informeras om vad den sammanhållna journalföringen innebär och om att patienten kan motsätta sig detta. Om patienten motsätter sig att detta sker ska uppgifterna genast spärras i enlighet med bestämmelserna i lagens sjätte kapitel. Journaluppgifter ska också genast kunna spärras mellan olika vårdenheter eller vårdprocesser inom en vårdgivare om patienten begär det enligt 4 kap. 4 § PDL.

I syfte att bl.a. öka möjligheterna till en ändamålsenlig och sammanhållen informationshantering inom hälso- och sjukvården och socialtjänsten, har Utredningen om rätt information i vård och omsorg i betänkandet SOU 2014:23 bl.a. lagt förslag om en ny hälso- och sjukvårdsdatalag som den 1 januari 2016 föreslås ersätta patientdatalagen. Enligt betänkandet föreslås att patienter även fortsättningsvis ska ha en rätt att spärra sin journalinformation, men med vissa ändringar och undantag.

##### *Vårdgivare i Stockholms läns landsting*

Vården i Stockholms län utförs av många vårdgivare med uppgift att ge patienterna vård och behandling. Den som söker och får vård inom

Stockholms läns landstings område ska känna sig trygg kring hur uppgifter i patientjournaler hanteras.

Patienten har genom patientdatalagen getts flera rättigheter som vårdgivarna i första hand ansvarar för att tillgodose. Socialstyrelsen har utfärdat föreskrifter om informationshantering och journalföring i hälso- och sjukvården (SOSFS 2008:14) som preciserar och förtydligar kraven som lagen ställer upp. Inom Stockholms läns landsting ska alltså varje vårdgivare följa dessa regler, liksom av landstingsfullmäktige beslutade informationssäkerhetspolicy och riktlinjer för informationssäkerhet. Såväl landstingets egna vårdgivare som de som arbetar på landstingets uppdrag (vilket regleras i avtal) är skyldiga att följa dessa bestämmelser. Ansvaret för varje vårdgivare är alltså långtgående när det gäller att dokumentera vårdenheter och vårdprocesser för att det ska finnas tydliga gränser för patienter att spärra sina uppgifter. I syfte att stödja landstingets systematiska informationssäkerhetsarbete inom de olika verksamheterna pågår ett arbete för att utarbeta tillämpningsanvisningar med vägledningar och preciseringar av policyn och riktlinjerna. Arbetet bedrivs i samarbete med landstingets olika verksamheter för att säkerställa att de specifika verksamheternas skyldigheter preciserar i enlighet med de övergripande kraven i policy och riktlinjer. Patientuppgifter ska hanteras på ett säkert sätt i alla verksamheter.

Inom Stockholms läns landsting har sedan patientdatalagen trädde i kraft 2008 utbildningar av vårdpersonal genomförts för att säkerställa tillämpningen av lagen. Reglerna för behandling av personuppgifter inom hälso- och sjukvården ska vara kända av samtliga vårdgivare vid egenproducerad vård liksom vid beställd vård som utförs av privata vårdgivare.

De privata vårdgivarna har i sina avtal särskilda bestämmelser som reglerar deras ansvar för patientjournaler och där tillhörande frågor om patientens rättigheter. Det innebär alltså att de utöver lagens bestämmelser och Socialstyrelsens föreskrifter även är skyldiga att efterleva de särskilda krav som landstinget ställer. Vårdgivarens uppdrag följs kontinuerligt upp och särskild granskning inleds om det finns indikationer på att avtalskraven inte efterlevs.

#### *Patientens rätt till information*

Varje vårdgivare inom landstinget har alltså en långtgående skyldighet att garantera en säker och trygg vård inbegripet säker hantering av patientuppgifter. De särskilda rättigheter som patienten har ska vårdgivarna kunna informera om. Patienten kan utöver information från

sin vårdgivare, som i de flesta fall får antas vara den första kontakten i en vårdprocess, även finna information på de informationskanaler som landstinget använder. Det kan t.ex. vara tryckt information som lämnas ut hos vårdgivaren eller som finns i de digitala medierna. Särskilt viktig och känd är 1177Vårdguiden. Där återfinns t.ex. information om hur man ska förfara för att spärra sina patientuppgifter. De större vårdgivarna inom landstinget har också särskild information på sina respektive hemsidor om var man ska vända sig för att få information och stöd i frågor om patientuppgifter såsom hur man ska kunna spärra sin journal.

Patientnämnden har en viktig uppgift i detta hänseende och bistår patienter med information. Till patientnämnden kan patienter, anhöriga och personal kostnadsfritt vända sig med frågor som rör all offentligt finansierad hälso- och sjukvård.

Även hälso- och sjukvårdsförvaltningen stöder personer med behov av information om uppgifter i journaler och som behöver veta var deras patientuppgifter förvaras. Grundat på den informationen kan de därefter vända sig till respektive vårdgivare för att få ta del av sina patientuppgifter.

#### *Nytt system för vårdinformation*

Sedan en tid tillbaka pågår ett arbete för att förbereda för ett nytt gemensamt system för vårdinformation som i framtiden kommer att vara betydligt mer omfattande än dagens system.

Landstingsstyrelsen gav den 4 mars 2014, § 34, landstingsdirektören i uppdrag att påbörja arbetet med att införa ett nytt systemstöd för hantering av vårdinformation inom landstinget (LS 1403-0372). Arbetet sker i samarbete med Västra Götalandsregionen och Region Skåne. Frågan om en central funktion för att säkerställa att patienternas möjlighet att spärra uppgifter i sina journaler respekteras kommer att tas upp i detta arbete.

#### *Svar på patientnämndens fråga*

Patientnämndens uppgift att ta emot synpunkter och vidareförmedla dessa för att upprätthålla en god och säker vård och även initiera förbättringar är mycket viktig. Mot bakgrund av de synpunkter som kommit in till patientnämnden är den förfrågan som ställts befogad. De anmälningar som nämnden hanterat indikerar att vårdgivare inom landstinget inte uppfyller sina skyldigheter och att förbättringar är nödvändiga för att tillvara ta patienters rättigheter.

Det kan konstateras att vårdgivarna behöver arbeta mer med information och vidareutbildning av sina medarbetare för att de ska efterleva sina

skyldigheter avseende informationssäkerhet inom vården. Detta kontinuerliga förbättringsarbete åligger varje vårdgivare för att uppfylla sina skyldigheter enligt lag, föreskrifter och landstingets egna styrdokument i form av policy och riktlinjer samt de vårdavtal som gäller för olika verksamheter. En centralt inrättad funktion för upplysning till patienter frångår inte vårdgivarna deras ansvar och kan inte heller som lagstiftningen är utformad idag ersätta vårdgivarens ansvar för hantering av patientuppgifterna inom vården.

Mot bakgrund av den angelägna frågan som patientnämnden ställer finns det dock anledning att i landstingets fortsatta arbete med hantering av patientuppgifter i olika sammanhang beakta behovet av förstärkt information. Rent konkret innebär det att arbetet med tillämpningsanvisningar avseende informationssäkerhet inom vården särskilt har att beakta patienters rättigheter. På längre sikt ska det i arbetet med ett nytt systemstöd för vårdinformation beaktas behovet av en central funktion på det sätt som patientnämnden föreslår. För närvarande föreslås inte att det inrättas en central funktion. Det nu pågående arbetet och den information som faktiskt lämnas till såväl vårdgivare och patienter får för tillfället anses tillgodose behoven.

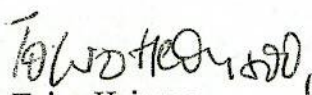
Om patientnämnden i sitt arbete finner att situationen inte förbättras eller det vid uppföljning av vårdavtal framkommer brister i hanteringen av patientuppgifter av det slag som patientnämnden pekar på får nuvarande bedömning omprövas. Sammanfattningsvis föreslås med hänvisning till ovanstående att patientnämndens skrivelse därmed ska anses besvarad.

### **Ekonomiska konsekvenser av beslutet**

Beslutet har i nuvarande skede inga ekonomiska konsekvenser.

### **Miljökonsekvenser av beslutet**

Ärendet och dess eventuella påverkan på miljön har beaktats och slutsatsen är att det inte är relevant med en miljökonsekvensbedömning i detta ärende.

  
Toivo Heinsoo  
Landstingsdirektör

  
Anne Rundquist  
Chefsjurist





Landstingsrådsberedningen

SKRIVELSE  
2014-09-03

LS 1406-0786

Landstingsstyrelsen

## **Patientnämndens förfrågan gällande införande av en central funktion i landstinget dit patienter kan vända sig för att få sina rättigheter enligt patientdatalagen tillgodosedda**

Föredragande landstingsråd: Torbjörn Rosdahl

### **Ärendebeskrivning**

Ärendet gäller en förfrågan från patientnämnden om att införa en central funktion i landstinget dit patienter kan vända sig för att få sina rättigheter enligt patientdatalagen tillgodosedda.

### **Förslag till beslut**

Landstingsrådsberedningen föreslår landstingsstyrelsen besluta

*att lämna svar till patientnämnden i enlighet med landstingsdirektörens tjänsteutlåtande, ifråga om införande av en central funktion i landstinget dit patienter kan vända sig för att få sina rättigheter enligt patientdatalagen tillgodosedda.*

### **Landstingsrådsberedningens motivering**

Patientnämnden tar upp en angelägen fråga och mot bakgrund av de synpunkter som inkommit från Patientnämnden kan konstateras att vårdgivarna behöver arbeta mer med information och vidareutbildning av sina medarbetare för att de ska efterleva sina skyldigheter avseende informationssäkerhet inom vården.

Landstinget kommer i sitt fortsatta arbete med hantering av patientuppgifter beakta behovet av stärkt information. Det innebär att i arbetet med tillämpningsanvisningar avseende informationssäkerhet inom vården ska patienternas rättigheter särskilt beaktas. Landstingsstyrelsen kommer också att följa upp att det sker och önskar en återrapportering under våren 2015.

SKRIVELSE  
2014-09-03

LS 1406-0786

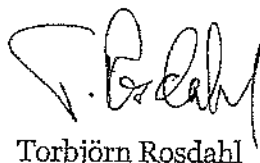
För närvarande kommer dock inte en sådan central funktion som Patientnämnden föreslår att inrättas men inför arbetet med ett nytt systemstöd för vårdinformation kommer en sådan att övervägas.

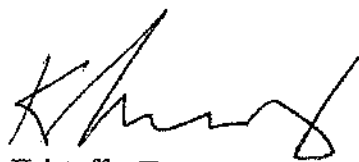
### **Beslutsunderlag**

Landstingsdirektörens tjänsteutlåtande den 18 augusti 2014

Patientnämndens protokollsutdrag den 3 juni 2014

Patientnämndens förvaltnings tjänsteutlåtande den 13 maj 2014

  
Torbjörn Rosdahl

  
Kristoffer Tamsons



Patientnämnden

**Svar på skrivelse från patientnämnden om införande av en central funktion i landstinget dit patienter kan vända sig för att få sina rättigheter enligt patientdatalagen tillgodosedda**

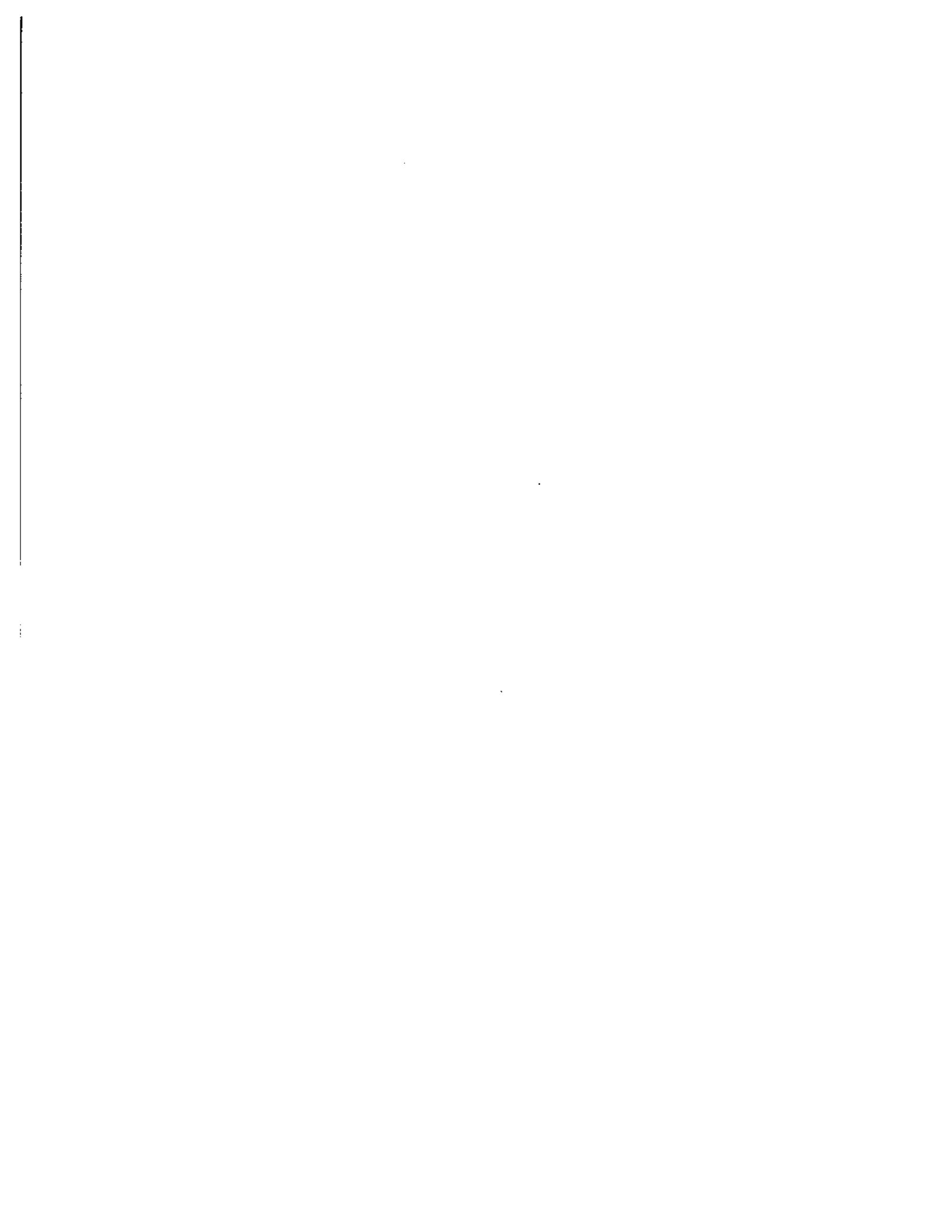
Översänder bifogat landstingsstyrelsens svar i beslut den 16 september 2014, i rubricerat ärende.

Landstingsstyrelsens protokollsutdrag har skickats separat.

Annika Sabel

*Bilaga:*

Landstingsrådsberedningens skrivelse den 3 september med landstingsdirektörens tjänsteutlåtande den 18 augusti 2014





§ 187

**Patientnämndens förfrågan gällande införande av en central funktion i landstinget dit patienter kan vända sig för att få sina rättigheter enligt patientdatalagen tillgodosedda**

LS 1406-0786

**Ärendebeskrivning**

Ärendet gäller en förfrågan från patientnämnden om att införa en central funktion i landstinget dit patienter kan vända sig för att få sina rättigheter enligt patientdatalagen tillgodosedda.

**Beslutsunderlag**

Landstingsdirektörens tjänsteutlåtande den 18 augusti 2014

Patientnämndens protokollsutdrag den 3 juni 2014

Patientnämndens förvaltnings tjänsteutlåtande den 13 maj 2014

**Förslag och yrkanden**

På sammanträdet föreligger följande förslag.

Landstingsrådsberedningens förslag den 3 september 2014 (bilaga).

MP-ledamöternas förslag i skrivelse den 16 september (bilaga).

Följande yrkanden framförs:

Bifall till landstingsrådsberedningens förslag

*att lämna svar till patientnämnden i enlighet med landstingsdirektörens tjänsteutlåtande, ifråga om införande av en central funktion i landstinget dit patienter kan vända sig för att få sina rättigheter enligt patientdatalagen tillgodosedda.*

Bifall till MP-ledamöternas förslag

*att bifalla patientnämndens förslag om att införa en central funktion i landstinget dit patienter kan vända sig för att få sina rättigheter enligt patientdatalagen tillgodosedda,*

*att lämna svar till patientnämnden i enlighet med landstingsdirektörens tjänsteutlåtande med följande tillägg (bilaga)*

**Proposition**

Ordföranden frågar på vart och ett av de framförda förslagen och finner att landstingsstyrelsen bifaller landstingsrådsberedningens förslag.

S.O.Z. J.K. G.W.

19/9-14 Nu





### Landstingsstyrelsens beslut

Landstingsstyrelsen beslutar enligt landstingsrådsberedningens förslag

att lämna svar till patientnämnden i enlighet med landstingsdirektörens tjänsteutlåtande, ifråga om införande av en central funktion i landstinget dit patienter kan vända sig för att få sina rättigheter enligt patientdatalagen tillgodosedda.

#### Reservation

Tomas Eriksson (MP) och Yvonne Blombäck (MP) reserverar sig mot beslutet till förmån för MP-ledamöternas förslag.

---

#### Beslutsexpediering:

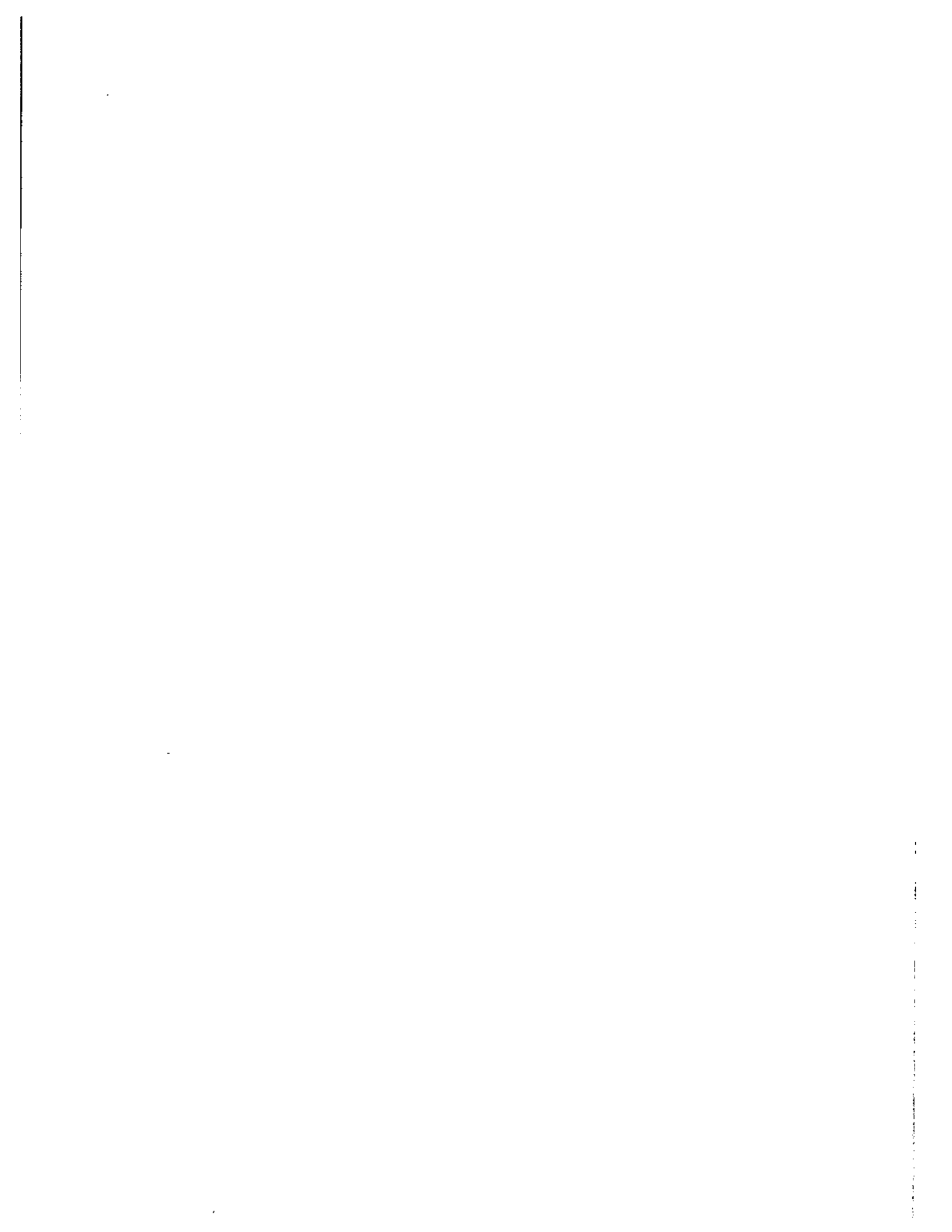
Akt

Patientnämnden

Landstingsdirektören

S.T.Z. [signature] C.G.W. 19/9-14 NK





**Patientnämndens förfrågan gällande införande av en central funktion i landstinget dit patienter kan vända sig för att få sina rättigheter enligt patientdatalagen tillgodosedda**

**Landstingsstyrelsen föreslås besluta**

*att* bifalla patientnämndens förslag om att införa en central funktion i landstinget dit patienter kan vända sig för att få sina rättigheter enligt patientdatalagen tillgodosedda,

*att* lämna svar till patientnämnden i enlighet med landstingsdirektörens tjänsteutlåtande med följande tillägg,

Det är mycket bekymmersamt att de anmälningar som patientnämnden har hanterat tyder på att vårdgivare inom landstinget inte uppfyller sina skyldigheter. Att grundläggande rättigheter inte har respekterats vid upprepade tillfällen och i olika ärenden bör vara en tydlig varningsklocka för landstinget och en uppmaning att agera skyndsamt.

Miljöpartiet har också föreslagit inrättandet av en patientsäkerhetsnämnd. Förslagsvis skulle en funktion som patienter kan vända sig för att få sina rättigheter enligt patientdatalagen tillgodosedda också bli en del av det arbetet.

